

KVALITETSMELDING

Status for studiekvaliteten 2018

Innhold

Innledning	3
Resultater i korthet – NMBUs kvalitetsmelding	3
Studiekvalitetsåret som gikk	4
Grunnlaget for arbeidet med økt studiekvalitet	5
Status 2018 og tiltak for 2019	7
Sektormål 1: Høy kvalitet i utdanning og forskning	7
1.1 Gjennomføring	7
Status og arbeid i 2018	7
Tiltak 2019.....	14
1.2 Studentenes studieinnsats og tilfredshet	15
Status og arbeid i 2018	15
Tiltak 2019.....	21
1.3 Internasjonalisering	22
Status og arbeid i 2018	22
Tiltak 2019.....	25
1.4 Periodisk programevaluering	26
Status og arbeid i 2018	26
Tiltak 2019.....	28
Sektormål 2: Forskning og utdanning for velferd, verdiskaping og omstilling.....	28
2.1 Relevans i utdanning:.....	28
Status og arbeid i 2018	28
Tiltak 2019.....	31
Sektormål 3: God tilgang til utdanning	31
3.1 Dimensjonering	31
Status og arbeid i 2018	31
Tiltak 2019.....	32
Sektormål 4: Effektiv, mangfoldig og solid høyere utdanningssektor og forskningssystem	33
4.1 Effektivitet	33
Status og arbeid i 2018	33
Tiltak 2019.....	38
Vurdering av NMBUs kvalitetssikringsystem	39

Innledning

Kvalitetsmeldingen er rektors rapport til universitetsstyret om arbeidet som har blitt gjort på studiekvalitetsområdet i 2018, og det arbeidet som planlegges for 2019. Meldingen skal utfylle den løpende styringsinformasjonen og årsrapporten, og være en støtte for styret i arbeidet med å møte årlige krav og forventninger i tildelingsbrevet og med å utvikle NMBU som utdanningsinstitusjon.

Rapporteringen skjer med utgangspunkt i mål og styringsparametere på utdanningsområdet. Det er tatt utgangspunkt i mål og parametere slik de er formulert i KDs tildelingsbrev for 2018 samt de egendefinerte styringsparametere i NMBUs budsjett- og tiltaksplan for 2018.

Mange av tiltakene hører inn under flere parametere og de ønskede effektene går bredt og på tvers av målene. Det å knytte arbeidet opp mot styringsparametere sees likevel på som viktig for å belyse tiltakenes relevans for de områder som KD og universitetsstyret har valgt å ha spesiell oppmerksomhet på i styringen.

Det arbeides med en rekke tiltak, både løpende og enkeltstående, på universitets-, fakultets- og programnivå. Det er hovedlinjene i tiltaksporteføljen som beskrives i meldingen. Tiltakene i NMBUs budsjett- og tiltaksplan for 2019 er omtalt direkte eller brutt ned i mer konkrete tiltak. Tiltakene er også i tråd med ny strategi og med utviklingsavtalen.

Den samlede tiltaksporteføljen skal bidra til økt måloppnåelse på utdanningsområdet, herunder i særlig grad på de områdene som KD og ledelsen har spesiell oppmerksomhet på.

Meldingen innledes med et sammendrag, en kommentar til året som gikk og en beskrivelse av grunnlaget for arbeidet med studiekvalitet ved NMBU. Deretter følger redegjørelsen for status og planer. Meldingen avsluttes med en vurdering av NMBUs kvalitetssikringsystem.

Resultater i korthet – NMBUs kvalitetsmelding

Kvalitet i programmene

Programrapporteringen fra 2018 viser at studieprogrammene jevnt over holder en god kvalitet. NMBUs undervisere er høyt faglig kvalifisert, emne-/programsammensetning og attraktivitet hos kandidatene vurderes som god og læringsaktiviteter og vurderingsformer vurderes å bygge opp under læringsmålene. Rapporteringen viser også at det legges en stor innsats i å utvikle programmene.

Flere går i front

NMBUs nye strategi legger til grunn at universitetet skal ha en forskende tilnærming til undervisningen. Det samlede bildet på søknadsområdet ved NMBU vitner om en økende aktivitet for å utvikle undervisningen og om ambisjoner om å ta skrittet videre og evaluere og dokumentere effekter av tiltakene.

Bedring i kandidattallene på lærerutdanningen

Utviklingen for kandidattallene for PPU-utdanningen har vært god, mens lektorutdanningen har ligget under måltallet. Utviklingen er i ferd med å snu og programmet forventes å komme opp mot kandidatmåltallet i 2019.

Utdanningsledelse i utvikling

Rammene for programledelse, og dermed også for programutvikling, er vesentlig bedret de siste årene. Endringen i styringsreglementet med krav om opprettelse av programråd har vært spesielt viktig. Årets rapportering viser at NMBUs programmer har fått på plass programråd og at det er bevissthet rundt sammensetning og roller.

Svak gjennomføring på bachelornivå

Gjennomføringen på normert tid er økende, både på bachelor og masternivå, men NMBU ligger under gjennomsnittet i sektoren for bachelor. Rapporteringen viser at programmiljøer med utfordringer, er bevisst disse og setter inn tiltak. Den økende bruken av periodiske programevalueringer vil også være viktig for å få til helhetlige vurderinger rundt programmene.

Sårbarhet i programmene; lokaler og undervisningsutstyr

Det er tydelige utfordringer knyttet til gammel bygningsmasse, både når det gjelder funksjonalitet og kapasitet. Det er også utfordringer med sårbarhet for økning av studenter når det gjelder laboratorieplasser. Campusplanen er sentral for å utvikle helhetlig løsninger.

Utfordringer i psykososialt læringsmiljø – SHoT

Årets SHoT-undersøkelse viser at mange studenter har utfordringer knyttet til blant annet ensomhet, psykiske plager, eksamensangst, søvn og alkohol/rus. Dette gjelder også for NMBU. Læringsmiljøutvalget vil våren 2019 utarbeide en samlet handlingsplan for utvikling av det fysiske og psykososiale miljøet ved NMBU.

Svak inn-/utveksling – spesielt Erasmus+

Andelen utvekslingsstudenter på Erasmus+ gikk ned fra 2016 til 2017 og ligger under målsettingene. Totalt sett er utviklingen for antallet utreisende studenter positiv, men måloppnåelsen er fortsatt svak. Antallet av innkommende studenter ser ut til å ha stagnert. NMBU har høye ambisjoner for sitt internasjonaliseringsarbeid og kan ikke være fornøyd med utviklingen i disse tallene. Tematikken vil få økt oppmerksomhet i 2019.

Periodisk programevaluering – forsinkelser i gjennomføring

Det er en klar økning i aktiviteten når det gjelder periodisk programevaluering sammenlignet med 2016 og 2017. Ti evalueringer er i gang og ytterligere evalueringer blir igangsatt i 2019. Til tross for økningen i aktiviteten vil resultatoppnåelsen være svak også i 2018 fordi det ikke ble gjennomført hele evalueringsforløp. Økt oppfølging fra Studieavdelingen vil bli prioritert i 2019.

Studiekvalitetsåret som gikk

2018 har vært et hendelsesrikt år på studiekvalitetsområdet, både nasjonalt og ved NMBU.

Regjeringens arbeid med oppfølgingen av Meld. St. 16 *Kultur for kvalitet i høyere utdanning* har fortsatt i 2018. Departementet sendte på høring et forslag til ny stillingsstruktur hvor én av intensjonene er økt fleksibilitet mellom forskning og undervisning. Departementet vil utrede forslaget videre. I tillegg ble sektoren forelagt et forslag til nye og høyere krav til pedagogisk kompetanse i forskrift for ansettelse og opprykk i vitenskapelige stillinger. Forskriftsendringer ble senere vedtatt med ikrafttredelse 1. september 2019. Sektoren ble også varslet om to nye stortingsmeldinger på utdanningsområdet; en melding om relevans og samarbeid med arbeidslivet og en melding om internasjonal studentmobilitet.

Videre ligger det i statsbudsjettet for 2018/2019 flere strategiske grep som har sitt utspring i meldingen, som økte midler til en nasjonal arena for kvalitet i høyere utdanning, opprettelse av tilskuddsordning for bedre rom for undervisning og forskning, krav om opprettelse av mentorordninger og økte ambisjoner for studentmobilitet. Regjeringens hovedmål for 2019 handler om flere fremragende utdannings- og forskningsmiljøer, at alle har et godt og inkluderende læringsmiljø og at flere har relevant digital kompetanse.

NMBU har i etterkant av fremleggelsen av stortingsmeldingen arbeidet med å følge opp forventninger og krav. Arbeidet på programnivået har vært et viktig satsingsområde i

oppfølgingsarbeidet. Dette videreføres. Videre vil NMBU i 2019 ha økt oppmerksomhet på rammene for det pedagogiske utviklingsarbeidet og på digitalisering. Det ligger også en viktig oppgave i å følge opp SHoT-undersøkelsen fra 2018. Dette innebærer at NMBU svarer godt på de målsettingene som regjeringen har satt.

For NMBU handlet 2018 om å ta en rekke strategiske valg for retning og styring i de kommende årene. Først ut var vedtaket av campusplanen som setter rammene for den fysiske planleggingen av universitetet med tiltak både på kort og lang sikt. På vei inn i sommeren fikk universitetet en ny strategi som setter retningen for de neste fire årene. Hovedsatsingen ligger i en felles innsats for et bærekraftig samfunn og fire innsatsområder er pekt ut; Tverrfaglighet, Det digitale samfunn, Læring hele livet, og Et samlet universitet. Nytenking om læring og kompetanse står sterkt i strategien.

I løpet av høsten fikk NMBU på plass en utviklingsavtale med departementet. Avtalen tar for seg utviklingsmål og tiltak, som skal ha særlig oppmerksomhet i styringsdialogen. Disse ligger tett opp mot innholdet i strategien.

På tampen av året er det startet et arbeid med å utvikle mål og styringsparametere som er tilpasset universitetets strategi og mål som kan bidra til en sammenhengende styring og rapportering, både innad og opp mot departementet.

2018 har også vært et år hvor organisasjonen har kommet på plass og funnet sin form etter et par år med omorganisering og lederskifter. Strategiarbeidet ved fakultetene er godt i gang og et uttrykk for et fremadrettet blikk i hele organisasjonen.

Innsatsen for å utvikle kvaliteten i studietilbudet ligger i fakultetenes arbeid – nært studentene og nært den faglige utviklingen. Dette er et kontinuerlig arbeid. Studieprogramrapportene fra 2018 vitner om at det er lagt ned en stor innsats for å øke kvaliteten i undervisningen og i studieprogrammene. Et økende antall miljøer går foran og utvikler undervisningen i nye retninger. Studentene er en viktig ressurs i dette arbeidet.

Sist, men ikke minst: I 2018 ble 1 159 nye studenter immatrikulerte ved NMBU. Det er et høytidelig, men også forpliktende øyeblikk når universitetet tar imot nye studenter og hilser dem velkommen inn i det akademiske felleskapet. Det var en stor glede for andre gang å kunne gjennomføre immatrikuleringsseremonien utendørs i flotte rammer av bygninger og park i august.

Grunnlaget for arbeidet med økt studiekvalitet

NMBU legger til grunn at arbeidet med studiekvalitet er et kontinuerlig arbeid som foregår på mange ulike måter og med mange aktører involvert. Det er en del av den daglige ledelsen, en del av profesjonaliteten til en underviser og inngår i rollen som student.

Til grunn for arbeidet med å nå målene ligger NMBUs kvalitetsforståelse. Denne står på to bein:

NMBUs strategi for 2019-2023, inkludert visjon og samfunnsoppdrag: NMBU har valgt visjonen *Kunnskap for livet*. Visjonen uttrykker universitetets overordnede mål om å bidra til å sikre framtidens livsgrunnlag gjennom fremragende forskning, utdanning, formidling og innovasjon. Samfunnsoppdraget pålegger NMBU å ha høy kvalitet i alle deler av virksomheten. Strategiens innsatsområder skal støtte opp under vår overordnede satsing; *Felles innsats for en bærekraftig fremtid*.

NMBUs læringsfilosofi: For å fremme kvalitet i undervisning og læring har NMBU vedtatt en egen læringsfilosofi (se s. 19). Denne skal ligge til grunn for all undervisning ved universitetet. Læringsfilosofien vektlegger studentaktiv læring og lærerens rolle som veileder og støttespiller i læringsprosessen.

Den samlede kvalitetsforståelsen som ligger i strategi og læringsfilosofi utgjør utgangspunktet for kvalitetsarbeidets alle faser; planlegging, gjennomføring, evaluering og korrigerende – beskrevet som et læringshjul.

Det er fakultetenes læringshjul – på emne- og programnivå – som er grunnlaget for universitetets kvalitetsarbeid. Fagmiljøene forvalter de viktigste kvalitetsstandardene innenfor hvert område, og det er der det løpende utviklingsarbeidet finner sted. De er tette på studentens læringsbane – og kan best vurdere sammenhengene mellom læringsaktiviteter, vurderingsformer og læringsutbytte og oppbyggingen av studieprogrammene.

Å sikre at fakultetenes læringshjul går rundt er dekanens ansvar og er del av undervisernes yrkesutøvelse og profesjonalitet.

Rammene for arbeidet med kvalitetsutvikling og sikring ligger i NMBUs Kvalitetssikringssystem.

Fakta om utdanningen ved NMBU:

NMBU har studier og forskning som møter de store globale spørsmålene om miljø, bærekraftig utvikling, bedre folke- og dyrehelse, klimautfordringer, fornybare energikilder, matproduksjon og areal- og ressursforvaltning.

Antall studenter: 5 325

Antall studieprogram: 65

Antall 3-årige bachelor-programmer (norske): 16

Antall 3-årige bachelor-programmer (engelske): 1

Antall 2-årige master-programmer (norske): 20

Antall 2-årige master-programmer (engelske): 12

Antall 5-årige masterprogrammer: 4

Antall 5-årige master teknologi: 9

5,5-årig veterinærstudium: 1

Pedagogikk: 2

NMBU skårer høyt på trivsel blant studentene.

Studentene sier at årsaken er:

- tett og nært studentmiljø
- studentsamfunnet, studentene sitt eget hus
- Uka i Ås annethvert år
- mer enn 80 ulike lag og foreninger
- egen idrettspark og idrettshall
- miljøvennlige studentboliger

Jfr. vedlegg for oversikt over studieprogram og antall studenter, inkludert ph.d. og etter- og videreutdanning.

Status 2018 og tiltak for 2019

Nedenfor følger en presentasjon av gjennomført og planlagt arbeid på studiekvalitetsområdet for hvert av KDs sektormål. For hver av styringsparameterne benyttes underrubrikkene «Status og arbeid» og «Tiltak for 2019». Noen av parameterne som er tematisk like, slås sammen under én og samme overskrift.

Nærmere om resultater og vurdering av måloppnåelse kommer i NMBUs årsrapport for 2018.

Sektormål 1: Høy kvalitet i utdanning og forskning

Regjeringen vil at alle utdannings- og forskningsmiljø i Norge skal holde høy kvalitet som kan møte utfordringene samfunnet står overfor, og at flere miljøer skal hevde seg internasjonalt.

1.1 Gjennomføring

- **Andel bachelorkandidater i et kull som gjennomfører på normert tid**
- **Andel masterkandidater i et kull som gjennomfører på normert tid**
- **Andel ph.d.-kandidater som gjennomfører innen seks år**

Status og arbeid i 2018

Norge ligger under OECD-gjennomsnittet på gjennomføring¹, men DBH/SSB-tall viser en bedring i de seneste årene. Stortingsmeldingen peker på at det er store variasjoner i gjennomføringen mellom fagområder/studieprogrammer, og at dette er uheldig både for den enkelte student og for samfunnet. Både i virksomhetsstyringen av institusjonene og finansieringssystemet ligger det innebygget kontroll- og belønningsfunksjoner knyttet til gjennomføring. Stortingsmeldingen legger til grunn at institusjonene jobber systematisk for å redusere frafall og øke gjennomføring. Videre ønsker regjeringen å endre utformingen av ordningen som omhandler omgjøring av studielån til stipend. Endringen skal gi studentene insentiv til å gjennomføre hele grader.

Vurdering av resultatene

Gjennomføringen på normert tid i sektoren som helhet er økende, både på bachelor og masternivå. Legges et år til normert tid, øker gjennomføringen betydelig, med drøye ti prosentpoeng for bachelor og 20 prosentpoeng for master (16 prosentpoeng for femårig master).²

NMBU følger dette mønsteret. Som beskrevet i årsrapporten for 2017, hadde tallene for gjennomføring for NMBU en positiv utvikling fra 2016 til 2017, både på bachelor- og masternivå. Dette var en ytterligere forbedring etter foregående års oppgang. Gjennomføringen på ph.d-programmene var noe lavere enn forventet i 2017.

Andelen kandidater i et kull som gjennomfører på normert tid (innen seks år for ph.d)

	Bachelor	Master*	ph.d
2015	37,4 %	52,8%	69,5%
2016	40 %	56,8%	74,8%
2017	43,3 %	57,8	67%

* Kun 2-årig master. NMBUs 5-årige masterprogrammer samt veterinærutdanningen er dermed ikke med i denne kategorien.

¹ Education at a Glance 2018 (EaG), OECD 2018

² Tilstandsrapporten for 2018, Kunnskapsdepartementet

Bildet var fortsatt at NMBU ligger godt over gjennomsnittet for øvrige norske universiteter når det gjelder masternivå, men under når det gjelder bachelor. Departementet uttrykte i etatsstyringsmøtet i mai 2018 forventninger til NMBUs arbeid for å bedre resultatene på bachelornivå. Oppdaterte tall vil fremkomme av årsrapporten for 2018.

Det er variasjon i gjennomføringen mellom studieprogrammene ved NMBU, og noen programmer ligger lavt. Det er dels tilfeldige svingninger og variasjoner mellom kull, men det er også programmer som over tid har utfordringer med gjennomføringen. Når det gjelder gjennomføring i henhold til studieplanen, er bildet mer samlet, men det er stort sett de samme programmene som utmerker seg der.

Det er mange faktorer som kan påvirke gjennomføringen, både individuelle og institusjonelle; studentenes forkunnskaper, tidsbruk og deltidsarbeid, bytting av utdanningsløp og ambisjonsnivå, særlig når det kommer til masteroppgavegjennomføringen. Videre har studiets oppbygning og art, læringsmiljøet og kvaliteten på undervisning og veiledning betydning for gjennomføringen.

Studiebarometeret viser at det er variasjon mellom programmene i studentenes tidsbruk og i hvor mye studentene arbeider ved siden av studiene. Noen studieprogrammer, for eksempel de internasjonale programmene ved LANDSAM og enkelte programmer ved HH, peker seg blant annet ut med en høy andel deltidsarbeid blant studentene og/eller stor andel (eldre) studenter i en etableringsfase med hensyn til familie og barn. Ved enkelte programmer som har en stor andel internasjonale studenter, kan det i tillegg kan dreie seg om utfordringer knyttet til språk og økonomi. For noen programmer med lav gjennomføring er ikke nevnte faktorer fremtredende, og det er ellers ingen klare sammenhenger på tvers av programmer som kan forklare variasjonene.

Det er også en liten gruppe med programmer som over tid har lav gjennomføring uten at det rapporteres som en utfordring fra programmiljøet. Det er ikke andre temaer i rapporteringen som gir grunn til å tro at dette skyldes lav kvalitet. Studentene ser heller ikke ut til å være mer misfornøyd med disse programmene. Det er programmiljøene selv som må vurdere tallene og se sammenhengene, dette gjelder spesielt på bachelornivå hvor NMBU har en vei å gå for å forbedre resultatene.

Frafallet ved NMBU følger mønsteret nasjonalt; frafallet skjer i hovedsak i løpet av de to første semestrene.³ Det er verdt å merke seg at en forholdsvis stor andel også skjer etter det første året. Det er grunn til å anta at frafallet i de forskjellige delene av studieløpet har forskjellig bakgrunn.

NMBU har høye ambisjoner for arbeidet for økt gjennomføring og minsket frafall. Dette gjelder særlig for bachelornivået. Dette er et viktig arbeid for den enkelte student, men også for institusjonen som et ledd i kvalitetsutviklingen og for omdømme og økonomi. Forskning viser samtidig at institusjonenes handlingsrom når det gjelder å motvirke frafall er relativt begrenset.⁴ Tiltakene må dermed være målrettet og ha solid forankring i det studienære arbeidet og/eller basert på deling av erfaringer og beste praksis mellom institusjonene i Norge.

Samtidig er det viktig å understreke at mye av det generelle frafallet fra studieprogrammer i Norge er et uttrykk for mobilitet, som er en konsekvens av et fleksibelt utdannings- og studiefinansiering system. Det er hverken uønsket eller problematisk for sektoren sett under ett

³ Se blant annet Hovdhaugen og Aamot (2008 og 2011)

⁴ Analyse av studentflyt og sektorfracfall i høyere utdanning i Norge, ideas2evidence-rapport 4:2017 på oppdrag av UiB

at studentene bytter studieprogram innen eller mellom institusjonene. Perspektivet livslang læring bør også legges til i forståelsen for tallene hvor det i økende grad bør åpnes for at utdanning tas parallelt med et aktivt yrkesliv. NMBUs strategi sier at læring hele livet skal ligge til grunn for utviklingen av både ordinære studieprogrammer og etter- og videreutdanning. Og videre, at mange NMBU-studenter bruker lenger tid på masteroppgaven enn normalt grunnet et høyt faglig nivå og deltakelse i forskningsaktiviteter, er heller en styrke for universitetet enn et avvik. Gjennomføring/frafall er således kun én side av saken når det kommer til kvalitet i utdanning.

Aktiviteten på programnivå

De ulike faktorenes betydning kan variere mye mellom programmer, utdanningstyper og over tid. Et arbeid for å øke gjennomføringen ved NMBU må derfor nødvendigvis favne bredt og foregå studienært i programmiljøene. Programrapportene fra 2018 viser også at det er slik innsatsen ser ut. Få tiltak blir pekt på som rene innsatser for å øke gjennomføringen, men knyttes til programutvikling generelt. Tidlig innsats og tett oppfølging av studenter som har særlige utfordringer og hvor fremdriften i studiene av ulike årsaker blir svak, blir imidlertid pekt på som avgjørende.

De fleste programmiljøene som har utfordringer med gjennomføring og studiepoengproduksjon, er bevisst disse og setter inn tiltak. For flere av disse programmene er blir det for tiden gjennomført periodiske programevalueringer. Evalueringene har gitt/vil gi programmene mulighetene til et helhetlig blikk på utviklingen av programmene, noe som er viktig for å kunne iverksette tiltak.

Ved bachelorprogrammet i samfunnsøkonomi ved HH, går tiltak for å styrke det sosiale miljøet rundt programmet hånd i hånd med tiltak for økt gjennomføring. De vil fremover legge større vekt på utferder, gruppearbeid og sosial- /faglige aktiviteter for førsteårs bachelorstudenter og det skal arrangeres felles hyttetur for bachelor- og masterstudenter. To studentassistenter, som er studenter på det tredje året, skal også følge studentene tett.

LANDSAM har satt inn målrettede tiltak for programmer med lav gjennomføring. Tiltakene handler i stor grad om programutvikling og utvikling av undervisningen. I tillegg har fakultetet oppmerksomhet på utvikling av programråd og felles rutiner. Oppfølgingen av periodiske evalueringer i 2014 har vært viktig. Det sees effekter av arbeidet over tid, og ytterligere utvikling er forventet.

Det sees også en generell utvikling når det gjelder felles innføringsemner, som kan bygge fellesskap og faglig identitet og ikke minst gi inspirasjon. I flere programmer som har felles innføringsemner, vektlegges praktiske øvelser, gruppearbeid og utferder. Miljøene rapporterer om svært gode effekter av slike emner for det faglige-sosiale miljøet. Det er også oppmerksomhet på utvikling av flere programspesifikke emner for å styrke den faglige identiteten. Dette er noe som er etterspurt fra studentene.

Ved HH er denne type emneutvikling tatt ytterligere et skritt videre i forbindelse med strategiarbeidet. Fra 2018 etableres to nye innføringsemner for alle bachelorstudenter i globale utfordringer og bærekraft. På denne måten får studentene fra første dag lagt et bærekraftperspektiv på økonomifaget og på rollen en økonom har i arbeidet med å møte de globale utfordringene. Dette følges opp med et arbeid for å integrere bærekraftperspektivet i kjernefag i alle programmer. Tiltaket vil både kunne bidra til styrket sosial og faglig identitet, og gi et konkurransefortrinn for HH, som de trenger som en liten institusjon for økonomiutdanninger.

Det fremkom i programrapportene for 2017 at en rekke miljøer arbeidet med å utvikle grunnemner med konkret sikte på å bedre gjennomføringen. Disse emnene er ofte noe av det første mange studenter møter når de starter ved NMBU. Emnene er store og har studenter fra mange ulike programmer, noe som gjør oppfølging og tilbakemelding vanskelig. God gjennomføring i disse emnene har imidlertid en stor betydning både for motivasjon og mestringsfølelse og for den faktiske fremdriften.

Det ble spesielt vist til HHs innføring av et nytt grunnkurs i matematikk, spesialtilpasset for økonomistudenter. Tiltaket kom som et svar på utfordringer med dårlig gjennomføring for deres studenter på det vanlige grunnkurset. HH rapporterer nå om at tiltaket med et nytt grunnkurs ikke har hatt ønsket effekt. Strykprosenten er fortsatt høy. Det iverksettes for høsten 2018 justeringer i gjennomføringen av emnet, herunder krav om oppmøte og innføring av en serie med innleveringsoppgaver, som tenkes å styrke læringen fra første dag.

Det er lignende problemstillinger rundt gjennomføringen av grunnkurset i matematikk for skogfagstudentene ved MINA. Programmiljøet løfter frem innføringen av en ordning med hjelpelærere fra lektorutdanningen i realfag i undervisningen i MATH100 som et viktig tiltak. Programledelsen har i tillegg flyttet deler av et annet programspesifikt emne fra augustblokken, for å gi plass til gjennomføring av forkurs i matematikk og studentene blir oppfordret til ikke å ta mer enn 25 studiepoeng første semester, men heller bruke mye tid på matematikkurset.

Spørsmål rundt gjennomføring av de store grunnemnene har også vært drøftet sentralt. Dette skjedde på bakgrunn av innspill til kvalitetsrapporten fra KBM for 2016 om behov for bedre koordinering av gjennomføringen av de emnene som gir grunnleggende ferdigheter og forståelse innen matematikk, kjemi og statistikk. Temaet har blitt diskutert i studieutvalget og følges videre opp Læringscenteret. Det finnes i dag gode rutiner innenfor rammen av emneevalueringen som kan tilpasses disse emnene. Det er planer om gjennomføring av et seminar i regi av Læringscenteret, på tvers av fakultetene, om hvordan undervisningen i disse emnene kan utvikles for å bidra til et økt læringsutbytte.

Selv om programmene har oppmerksomhet på gjennomføringen og setter inn tiltak, sees samtidig stor variasjonen i oppmerksomheten. Det er tydelig at rekruttering av nye studenter har større oppmerksomhet på tiltakssiden i mange programmiljøer, enn innsats for å få studentene igjennom på normert tid. Rektor vil fortsatt ha oppmerksomhet på gjennomføring, særlig på bachelornivå, i sin dialog med fakultetene.

Arbeidet for økt gjennomføring på master

Gjennomføringen av masteroppgaven er en fase i utdanningen som det kan være knyttet utfordringer til og som kan ha direkte innvirkning på om en student gjennomfører på normert tid. Det er i de seneste årene satt inn tiltak både når det gjelder regelverk og informasjon som har hatt effekt; flere leverer i tide og færre utsetter levering.

Det er i senere år vært en utvikling innen undervisningen knyttet til masteroppgaven. LANDSAM har innført et eget emne for masteroppgaven med organisert undervisning rundt produksjon av oppgaven og det sees bedring i gjennomføringen på disse masterprogrammene. Et lignende utviklingsarbeid er gjennomført ved Master i agro-økologi ved BIOVIT. Det fremkommer av rapportene fra 2018 at flere følger etter, og utvikler masteroppgaveemner med klassebasert undervisning rundt oppgaven. Det er også noe mer oppmerksomhet på skrive trening tidlig i programmene.

NMBUs Skrivesenter tilbyr støtte og opplæring i akademisk skriving. På grunn av en stadig økende etterspørsel, har senteret økt tilbudet til studentene i 2018. Skrivesenteret har i 2018 hatt en økning i antall skrivekonsultasjoner, sammenlignet med 2017. Også påmeldingen til den

akademiske ressursportalen (SWR100) med opplæringsmoduler om kritisk tenkning, leseteknikker, søk og sitering, disposisjonsskriving, har økt i 2018. Nytt i år er at Skrivesenteret tilbyr "Silent Writing Labs" én dag i uken, hvor studentene kan jobbe med skriveoppgaver og få skriveassistanse gjennom dagen. Studentene gir hverandre tilbakemeldinger via peer feedback. To workshoper innenfor kritisk lesing, hvordan ta notater, stresshåndtering, og eksamensforberedelser ble gjennomført høst 2018 og det var stor interesse for disse. Tre slike seminarer er planlagt gjennomført våren 2019. Nytt i 2018 er også at Skrivesenteret sammen med Forskningsavdelingen, har utviklet skrivetilbud for ph.d. studenter, med individuelle veiledningstimer, skriveworkshop, og peer feedback-sesjoner. Dette tilbudet vil også være tilgjengelig i 2019.

Videre sees vekst i studiepoenggivende emner med akademisk skriving som tema. NMBU har gjennom flere år hatt et skriveemne på engelsk sammen med LANDSAM. I 2019 vil det bli tilbudt ytterligere to emner på norsk, et ved KBM med fokus på skriving innen realfag og et ved BIOVIT som er et generelt skrivekurs. Også disse emnene vil være åpne for alle. Fakultetene vil ha ansvar for gjennomføringen av emnene og de vil dermed være frikoblet fra Skrivesenteret. Denne frikoblingen bidrar til at Skrivesenteret kan rendyrke rollen som støttespiller for studentene og ha kapasitet til å ta mot flere studenter.

Et punkt som har fått økt oppmerksomhet i programrapportene er veiledningskapasitet, og ønsket om å kunne gi tilstrekkelig og kvalitativt god veiledning. Det vises til at kapasiteten er svært begrenset i mange programmiljøer og til et behov for å bygge opp kapasiteten med nye studieprogrammer og studieretninger. LANDSAM vurderer å redusere antall studieplasser ved enkelte studieprogrammer, grunnet kapasitetsutfordringer når det gjelder veiledning/undervisning som følge av kritisk lav bemanning. Utfordringene med veiledningskapasitet er en del av et større bilde, hvor flere programmiljøer viser til sårbarhet i stab og noen steder, til kritisk lav bemanning.

Når det gjelder innhenting av kunnskap om studentenes opplevelse av mastergradsarbeidet, ble det våren 2017 gjennomført en studentevaluering, som pilot. Målet med undersøkelsen var å kartlegge studentens opplevelse av prosessen og skaffe et kunnskapsgrunnlag universitetet kunne benytte til å utvikle veiledningen og forbedre studentenes rammer for arbeidet med masteroppgaven. Undersøkelsen ble gjennomført også i 2018.

Resultatene viser på lik linje med sist års undersøkelse, at studentene som har besvart undersøkelsen, jevnt over både er fornøyd med egen innsats og med den støtte og veiledning som de har mottatt. De som oppgir å være misfornøyd, peker i hovedsak på utfordringer de har hatt med enkelte veiledere, herunder veilederens tilgjengelighet og kapasitet eller en manglende forståelse av rollen. Det som studentene opplever som mest utfordrende er litteratursøk, tett fulgt av skriveprosessen og formulering av problemstilling.

Oven nevnte utvikling med økt vektlegging av skriving i studieløpet, tilbudet av emner med tema akademisk skriving og den kommende utviklingen av tilbudet fra skrivesenteret adresserer disse utfordringene.

Institusjonsovergripende arbeid for utvikling av læringsmiljøet

I Studiebarometeret i 2017 sees en nedgang i hvordan studentene vurderer det sosiale miljøet på studieprogrammene ved NMBU og universitetet ligger nå på gjennomsnittet for sektoren. Dette er det spørsmålet med den største endringen i resultatene fra Studiebarometeret 2016. I undersøkelsens indeks «Læringsmiljø» skårer NMBU høyere eller likt med landsgjennomsnittet på alle spørsmålene bortsett fra spørsmål om tilfredshet med bibliotek- og bibliotekstjenester, hvor NMBU kommer dårligere ut. Det faglige miljøet får høyest skår, mens det fysiske miljøet får

lavere skår ved NMBU. Noen programmiljøer skiller seg ut på disse spørsmålene, men mønsteret er i overensstemmelse med programrapporteringen. Det blir viktig å følge den videre utviklingen over tid og se den i relasjon til programmiljøenes rapportering.

I 2018 ble det gjennomført en ny SHoT-undersøkelse, Studentenes Helse- og Trivselsundersøkelse (SHoT), som er en nasjonal undersøkelse som kartlegger studentenes helse og trivsel i bred forstand. Undersøkelsen ble i år gjennomført av Folkehelseinstituttet. Resultatene viser at de fleste NMBU-studentene har det bra, og NMBU får blant annet svært gode tilbakemeldinger på mottak, fadderopplegg og studentmiljø. Andre resultater fra undersøkelsen gir imidlertid grunn til bekymring. Over hele landet, også ved NMBU, oppgir mange studenter utfordringer knyttet til blant annet ensomhet, psykiske plager, eksamensangst, søvn og alkohol/rus. Det er gjennomført en SHoT-undersøkelse blant internasjonale studenter mot slutten av 2018. Resultatene kommer i 2019.

Læringsmiljøutvalget (LMU) har i oppgave å følge opp resultatene fra SHoT -undersøkelsen. Det ble i etterkant av publiseringen gjennomført en workshop med studenter, ansatte og ulike samarbeidsaktører, hvor det kom inn mange innspill til tiltak. Ledergrupper på alle nivåer samt Studieutvalget ble orientert om resultatene og den foreløpige planen for oppfølging. Et av tiltakene er et brev fra rektor til alle fakulteter, hvor det bes om gjennomgang av en rekke punkt når det gjelder arbeidet for et godt psykososialt studiemiljø. Videre vil det bli utarbeidet en felles ruspolitikk for NMBU, det planlegges holdningskampanje ved studiestart og markering av verdensdagen for psykisk helse.

LMU vil i 2019 utarbeide en samlet handlingsplan for utvikling av det fysiske og psykososiale miljøet ved NMBU. Handlingsplanen vil inneholde tiltak innenfor tre områder; psykososialt studiemiljø, universell utforming av det fysiske miljøet og universell utforming av IKT. Planen vil erstatte den nåværende planen for universell utforming, som går ut i 2018.

Et av de viktigste institusjonsovergripende tiltakene i de senere år, er samarbeidet med Ås kommune og helsestasjonen. Ås-modellen – Studentsamskipnaden i Ås (SiÅs) og NMBU sitt samarbeid-med helsestasjonen – er unik og omfatter et utvidet tilbud fra Ås kommune via helsestasjonen for unge, som også inkluderer NMBU-studenter. I 2018 er helsestasjonens kurstilbud videreutviklet og prosjektmidler fra Helsedirektoratet har gitt ekstra psykologressurser. Det er vedtatt økte bevilgninger til Helsestasjonens arbeid både fra NMBU og fra Ås kommune for 2019. Når det gjelder tilbud for Campus Adamstuen, er dette blitt fulgt opp i samarbeid med Samskipnaden i Oslo (SiO).

Studieavdelingens ordning fra 2017 med «Vaffel-torsdager» er videreført i 2018. Disse er åpne for alle studenter og tar opp et aktuelt tema for hver gang. Flere av disse har tatt opp psykososiale temaer som stressmestring, prestasjons- og eksamensangst. Det har vært gjennomført egne arrangementer på Campus Adamstuen.

NMBU deltok i 2017 og 2018 i et nasjonalt kompetansedelingsprosjekt i regi av UiB, *Kompetansedeling for studenters suksess i høyere utdanning*. I arbeidsgruppen lokalt ble det identifisert tre hovedområder hvor NMBU har et potensial for utvikling: få på plass bedre analyse/bearbeiding av tall, utviklingstiltak for ansatte med ansvar for studieveiledning og gå fra «fadderuke-» til «første-året-tilnærming» i arbeidet med nye studenter. De tre områdene ble fulgt opp med tiltak fra sentralt hold i 2018.

Når det gjelder utviklingen av tall/analyse av gjennomføring/fracfall, har NMBU i 2018 implementert presentasjon- og rapporteringsverktøyet for studiedata, *Tableau*, som skal støtte de ansatte i datahåndtering og analyse. Verktøyet var primær datakilde for programmiljøene i arbeidet med programrapportene i 2018.

Videre planlegges et medarbeiderutviklingstiltak for alle studieveiledere ved NMBU. Kompetanse- og erfaringsdeling skal stå sentralt for å utvikle rolle og oppgavegjennomføring. Det foreligger et utkast til program for medarbeiderutviklingstilbudet og samlingene vil bli gjennomført i 2019.

Tiltaket om oppfølging av nye studenter ble delt i to; dels utvikling av en felles linje for informasjon og velkomstmateriale fra søknadstidspunkt til oppmøte, dels økt oppfølging av nye studenter. Tiltakene ble iverksatt, med blant annet innføring av «klassens time» ved noen fakulteter og vaffeltorsdager med egnede temaer. Erfaringene tilsier at tiltakene krever ytterligere utvikling for å finne sin form.

Institusjonsovergripende arbeid for utvikling av fysisk læringsmiljø

Det arbeides kontinuerlig med å oppgradere undervisningsrommene. En viktig milepæl i 2018 var totalrehabiliteringen av TF-bygget. I tillegg følges de store investeringene knyttet til samlokaliseringssprosjektet tett. Prosjektet går for fullt og følger planen.

Det gjenstår samtidig tydelige utfordringer, særlig knyttet til gammel bygningsmasse, både når det gjelder funksjonalitet og kapasitet. Påpekningene i programrapportene gjelder alt fra slitte og uegnede rom, for liten kapasitet til manglende tilrettelegging for bruk av elektronisk utstyr, herunder begrenset antall stikkontakter. Dette gjelder spesielt programmene på REALTEK, HH, LANDSAM, KBM og BIOVIT. I tillegg viser KBM til sårbarhet for økning av studenter på de store grunnemnene når det gjelder ressurser/lab-plasser. Påpekningene bygger ikke kun på undervisernes vurderinger av undervisningskvaliteten, men også på studentenes opplevelser, slik de kommer til uttrykk i blant annet Studiebarometeret.

De fysiske rammene rundt studieprogrammene er avgjørende for studiekvaliteten. Det er en krevende ledelsesoppgave å rette nødvendig oppmerksomhet på utviklingen av byggene og å møte de konkrete behovene som det meldes om i programrapportene. Vekst i antall studenter, og i senere år også i antallet studieprogrammer, er en utfordring når det kommer til slitasje og kapasitet.

VET er i en særstilling når det kommer til omstilling og bygg, med omfattende innsatser i utvikling av byggeprosjektet og etter hvert flytting. Når det gjelder flyttingen er det knyttet spesiell risiko til utviklingen i pasientgrunnet, som har stor betydning for studiekvaliteten ved fakultetets to studieprogrammer og dermed også for opprettholdelsen av de internasjonale akkrediteringene.

I tillegg må universitetet sørge for at utviklingen av så vel eldre som nye bygg støtter opp under innføringen av mer studentaktive lærings- og vurderingsformer. Dertil kommer utvikling innen både digitalisering og organisering av studietilbudet som er med på å sette rammer for fremtidig utforming av lokaler. Den tredje føringen i NMBUs risikovurdering for 2018, «Fokus på kjernevirksomheten», blir svært viktig for å balansere behov og prioriteringer i årene som kommer.

Arbeidet med Campus-planen er helt sentralt når det kommer til strategisk utvikling av NMBUs fysiske miljø og helhetlige løsninger for fremtiden. Her skal det søkes løsninger for å dekke behov for miljøer med uhensiktsmessige/midlertidige lokaler og for samlokalisering av fagmiljøer slik at de kan tilby tilfredsstillende «faglige hjem»/samlingspunkter, men også utvikling av nye miljøer. Planen ble sluttbehandlet i universitetsstyret i 2018, og beskriver tiltak både på kort og lang sikt for å utvikle campus. Et av de større tiltakene gjelder ny lokalisering av LANDSAM, som over lang tid har slitt med uhensiktsmessige lokaler/plassering.

Det vil som del av oppfølgingen av planen bli nedsatt en egen arbeidsgruppe som skal ta for seg kartlegging og tiltak for pedagogisk bruk av rom. Det er en utfordring å følge opp på den teknologiske utviklingen i sektoren, å tilby moderne og fleksible løsninger. Arbeidsgruppen vil på løsninger tilpasset NMBUs bygningsmasse. Det planlegges også en gjennomgang av åpne arealer, for eksempel inngangspartier etc., for å legge til rette for alternative oppholds- og læringsmiljøer for studentene.

Tiltak 2019

- **Fagmiljøenes løpende arbeid**

Arbeidet med å utarbeide programspesifikke handlingsplaner for å øke gjennomføringen og å gjennomføre tiltakene fortsetter. De miljøene som har særlige utfordringer knyttet til gjennomføring har oppmerksomhet på dette og arbeider løpende for å møte utfordringen. Dekanene vil følge opp disse tiltakene.

- **Videreføring av innsats for bedre gjennomføring av de store emnene**

Det er en rekke emner ved NMBU som er store og med deltakelse fra mange studieprogrammer. Flere av disse er typiske oppstartsemner tidlig i studentenes løp. Koordinering og utvikling av disse emnene byr på særlige utfordringer. Tiltaket går ut på å vurdere rammene for koordinering og utvikling av undervisningen. Dette tenkes skje ved en styrket dialog på tvers (avholdelse av workshop/seminar), støtte fra Læringscenteret og gjennom de faste rutinene for trinn 3 i emneevaluering. Tiltaket ble ikke gjennomført i 2018, og videreføres til 2019.

- **Utvikling av felles rammer for kontakten med nye studenter før oppstart – videreutvikling**

Definering av roller og ansvar samt utvikling av felles rammer for oppfølging av studenter fra opptak til oppstart, med formål om å ikke «miste» søkere frem mot studiestart. En arbeidsgruppe foreslo tiltak for 2018. Tiltakene vil bli videreført/-utviklet i 2019.

- **Nytt perspektiv på oppfølging av nye studenter: «Første året» - videreutvikling**

Utvikling av felles forståelse/rammer for oppfølging av studentene i deres første tid ved NMBU med utgangspunkt i at første tiden varer lenger enn fadderuke og oppstartsfase. Formålet er å motvirke uønsket frafall. En arbeidsgruppe foreslo tiltak for 2018. Tiltakene vil bli videreført/-utviklet i 2019.

- **Medarbeiderutviklingstilbud for studieveilederne**

Studieveilederne har en sentral rolle som førstelinje ut mot studentene, både når det gjelder faglige og psykososiale spørsmål. De har dermed også en viktig ressurs i arbeidet med å motvirke uønsket frafall. Tiltaket går ut på å utvikle et felles medarbeiderutviklingstilbud for studieveilederne ved NMBU. Veiledning av studenter vil være hovedtema og kompetanse- og erfaringsdeling skal stå sentralt. Det foreligger et utkast til program for medarbeiderutviklingstilbudet og samlingene vil bli gjennomført i 2019.

- **Oppfølging av SHoT-undersøkelsen 2018 – ny handlingsplan for NMBU**

Studentenes helse- og trivselsundersøkelse er en nasjonal undersøkelse som kartlegger studentenes helse og trivsel i bred forstand. NMBUs læringsmiljøutvalg har startet arbeidet med å følge opp resultatene for NMBU og foreslå tiltak, både sentralt og ved fakultetene. Arbeidet vil løpe i hele 2019 og det vil bli utarbeidet en handlingsplan for utvikling av fysisk og psykososialt studiemiljø ved NMBU.

- **Oppgradering og utvikling av fysisk læringsmiljø - Campusplanen**

Et godt fysisk læringsmiljø er en forutsetning for gjennomføringen av undervisningen. Campusplanen inneholder tiltak med hensikt å utvikle læringsarenaene ved NMBU. Det vil bli nedsatt en arbeidsgruppe i 2019, som blant annet skal gjennomgå undervisningsrommene og foreslå tiltak for pedagogisk bruk.

1.2 Studentenes studieinnsats og tilfredshet

- **Faglig tidsbruk (timer) per uke blant heltidsstudenter (Studiebarometeret)**
- **Skår på hvordan studentene oppfatter studiekvaliteten (Studiebarometeret)**

Status og arbeid i 2018

Begge de ovenstående styringsparametere var nye i 2016. Departementet legger til grunn at studentene, for å utnytte sitt fulle læringspotensial, må investere tilstrekkelig tid og energi i studiene. Det skal videre legges vekt på studentenes oppfattelser av studiekvalitet. Studiebarometeret har videre mange spørsmål som på forskjellige måter tar for seg kvalitet i studieprogram og undervisning.

Vurdering av resultatene

NMBU-studentene oppgir i Studiebarometeret fra 2017 i snitt å bruke 38,8 timer per uke på studiene, fordelt på organiserte læringsaktiviteter (18,2 timer) og egenstudier (20,6 timer). Dette er 3,2 timer mer enn landssnittet, en økning litt over én time sammenlignet med året før. Det fremkommer også NMBU-studenten legger mindre tid på betalt arbeid enn gjennomsnittet for sektoren, 6,3 timer sammenlignet med 7,8 timer.

Det er store variasjoner mellom programmer, både når det gjelder organiserte læringsaktiviteter og egenstudier. De studieprogrammene med lavest totalt tidsbruk er spredt over de fleste av fakultetene. Det er kun delvis en sammenheng med grad av deltidsarbeid, og kun delvis en samvariasjon med lav studiepoengproduksjon og gjennomføring. Det er heller ingen klar sammenheng mellom tidsbruken og total tilfredshet.

NOKUT har rettet særlig oppmerksomhet på tematikken studieinnsats og motivasjon⁵. Det vises til at forskningslitteraturen er delt i synet på om studieinnsats og læring. Kvantitative analyser av studiebarometer-data viser heller ingen sammenheng mellom studieinnsats og opplevd læringsutbytte eller karakterer, noe som ikke utelukker en opplevd sammenheng på individnivå. NOKUT legger til grunn at de største variasjonene i studieinnsats finnes på individnivå, ikke på tvers av studieprogrammer og fagområder. Her fremheves viktigheten av å ta hensyn til diversiteten i studentgruppen, både når det gjelder forkunnskaper og motivasjon. NOKUTs forslag til tiltak handler blant annet om tydelighet i forventninger, kontinuerlig oppgaveløsning med løpende tilbakemelding og innføring av studentaktive læringsformer for å øke motivasjon og engasjement.

Skår på hvordan studentene oppfatter studiekvaliteten kommer frem i flere faste indekser i Studiebarometeret. Universitetet ligger tett på gjennomsnittet nasjonalt på de fleste av indeksene og stabilitet over tid er hovedinntrykket. NMBU skårer bedre på relevans i studiene og evne til å inspirere sammenlignet med de andre temaene for undersøkelsen. NMBU skårer lavest på indeksen for medvirkning, men likevel noe over landssnittet. Alt i alt oppgir studentene å være fornøyde med studieprogrammene, selv om de jevnt over gir lavere skår for de fleste temaer/indekser. Dette er et mønster som går igjen nasjonalt. Den største endringen

⁵ «Rom for mer læring», NOKUT 2016

sammenlignet med 2016, ligger som nevnt i spørsmålet om det sosiale miljøet, hvor det sees en nedgang.

NOKUT har for 2017-undersøkelsen gjennomført en regresjonsanalyse hvor spørsmålet om studentenes overordnede tilfredshet («alt-i-alt-spørsmålet») er avhengig variabel. Analysen viser at det (som tidligere år) er studieprogrammets evne til å inspirere studentene som påvirker studentenes overordnede tilfredshet mest. Studentenes tilfredshet med undervisningen, studieprogrammets organisering og arbeidslivsrelevans bidrar også sterkt til deres overordnede tilfredshet. Av minst betydning har indeksen som omhandler vurderingsformer.⁶

NMBU følger mønsteret nasjonalt når det gjelder indeksene med lavere skår; undervisning og veiledning og medvirkning. De deltemaene med lavest skår er henholdsvis «antall tilbakemeldinger på arbeidet av faglige ansatte», «hvordan kritiske synspunkter blir fulgt opp» og «mulighet for påvirkning på innhold og opplegg i studieprogrammet».

Også i SHoT-undersøkelsen ligger det inne spørsmål om oppfattelse av studiekvalitet. NMBU skårer bedre enn landsgjennomsnittet på samtlige av disse spørsmålene og det gjelder spesielt undervisning, faglig veiledning og organisering av studiet. På lik linje med Studiebarometeret er det tilbakemelding på egen læring som kommer svakest ut, og her ligger NMBU tett på gjennomsnittet for sektoren.

I kandidatundersøkelsen 2017 fra NIFU etterspør de kandidatenes tilfredshet med det studiet de har avsluttet. NMBU-kandidatene er blant de studiestedene som har høyest andel svært fornøyde respondenter. Også i den samlede vurderingen av studiestedet kommer NMBU godt ut.

NMBU har siden oppstarten av Studiebarometeret i 2014 lagt vekt på at resultatene først og fremst er interessante når de blir vurdert på programnivå og at sammenhengene rundt studiekvalitet forstås best på programnivå. Dette gjelder også for SHoT. Undersøkelsene skal benyttes som en av flere kilder til utvikling av program og til å vurdere nødvendige tiltak for å bedre studiekvaliteten. Det fremgår av programrapportene at mange programmiljøene ser hen til resultatene i undersøkelsene i arbeidet med å evaluere og utvikle programmet.

Det er spredning i resultatene på programnivå når det gjelder tilfredshet. NMBU mottok ikke meldinger om større avvik i 2017-undersøkelsen, slik som var tilfelle i 2016-undersøkelsen, hvor to programmer skilte seg ut med svært lave skår. Det er imidlertid en håndfull programmer som ligger godt under NMBUs gjennomsnittsskår. De svake resultatene kan for de fleste av disse knyttes til kjente forhold i programrapportene, som det arbeides med. For andre av dem ser det ut til å være tidsavgrensede variasjoner, nærmest knyttet til et bestemt kull med studenter eller programmer med lave respondenttall. Tallene bør følges over tid og av programmiljøene selv, for å gi mening.

Hovedinntrykket fra programrapporten er at NMBUs programmer og undervisningen legger til rette for at studentene skal nå et definert læringsutbytte. NMBUs undervisere er høyt faglig kvalifisert og har med få unntak førstekompetanse. Emne-/programsammensetning og attraktivitet hos kandidatene vurderes som god. Læringsaktiviteter og vurderingsformer vurderes også å bygge opp under læringsmålene. Det er imidlertid fortsatt mindre av den senere typen vurderinger i programrapportene.

Noen programmer viser til konkrete utfordringer og utviklingsbehov. Det kan gjelde oppbygning og innhold i læringsutbyttebeskrivelser, behov for utvikling av spesifikke deler av

⁶ Studiebarometeret 2017: hovedtendenser, Rapport 1-2018

programmene/sammenhengen i programmene, behov for utvikling av flere programspesifikke emner, eller et mangelfullt faglig/sosialt miljø rundt programmene. I tillegg kommer de allerede nevnte forholdene med slitte lokaliteter, mangelfull infrastruktur og sårbarhet i bemanning. Det er for de programmene det gjelder, tydelig oppmerksomhet på disse svakhetene og planer for utvikling. For noen gjøres dette gjennom periodiske evalueringer.

For forskerutdanningen vil programrapportene i henhold rutinen for evaluering av ph.d.-programmene foreligge i starten av 2019, men årsrapporten for 2017 for forskerutdanningen peker på at forskerutdanningen ved NMBU holder en jevnt over god kvalitet. NIFU gjennomførte i 2016 en nasjonal undersøkelsen om forskerutdanningen. Resultatene viser at majoriteten av ph.d-kandidatene er fornøyd med utdanningen. Disse resultatene støttes av NMBUs egen undersøkelse fra 2018 blant ph.d-kandidatene. Noen har utfordringer med manglende tilknytning til fag-/forskergrupper, en krevende oppstart av løpet og at tidsrammen oppleves som stram.

Aktiviteten på programnivå

Programrapportene viser til er at det jevnt over er lagt ned et stort arbeid i 2018 for å øke kvaliteten i undervisningen i løpet av det siste året. Det gjelder spesielt tiltak for eksempel utvikling av emne/programinnhold, økt sammenheng i programmene, markedsføring og økt kontakt med eksterne. For forskerutdanningen er arbeidet med å sette inn en rekke kompetansehevingstiltak videreført, blant annet felles kurs som skal styrke læringsutbyttet innen formidling og prosjektledelse.

Flere miljøer tok fatt på krevende og viktige prosesser i 2018. Arbeidet med å utvikle læringsutbyttebeskrivelsene fortsetter på mange hold, blant annet ved KBM, som har som mål å ha gjennomført en total gjennomgang av beskrivelsene ved utgangen av 2019. Arbeidet ved fakultetet startet med et seminar ledet av en NOKUT-ansatt som var på hospitering ved NMBU i 2017, og som delte erfaringer og gode råd når det gjelder arbeid med læringsutbyttebeskrivelser.

HH har, som et ledd i å forberede seg for en internasjonal akkreditering av økonomiprogrammene, tilpasset læringsmål direkte til strategien/virksomhetsideen ved fakultetet. Programmenes overordnede kompetansemål skal speile virksomhetsideen, og igjen være underbygget av programspesifikke kunnskaps- og ferdighetsmål. Fakultetet opplever at prosessen legger et godt grunnlag for det videre arbeidet med emnerevisjon og gjør det lettere å sikre at emnenes form og innhold til sammen understøtter programmenes mål.

Dette er prosesser som VET har vært igjennom i forbindelse med EAEVE- og ACOVENE-akkrediteringene av veterinær- og dyrepleieutdanningene. For disse utdanningene er det stilt høye krav til detaljerte beskrivelser av de kompetansene som skal oppnås og til god sammenheng mellom læringsutbytte, undervisningsaktiviteter og vurderingsformer.

I tillegg til utbedring av læringsutbyttebeskrivelsene, sees også arbeid for økt sammenheng mellom beskrivelsene, vurderingsformer og læringsaktiviteter – samstemt undervisning (constructive alignment) – ikke kun for det enkelte emne, men for hele studieprogrammet. Et eksempel på slikt arbeid finnes hos MINA, hvor to programmiljøer, økologi og naturforvaltning og fornybar energi, har gjennomført egne undervisningsseminarer i 2018, hvor programmene ble gjennomgått med mål om bedre progresjon og økt variasjon. Begge seminarer resulterte i konkrete tiltak. Disse kom i tillegg til fakultetets undervisningsseminar, som gjennomføres annet hvert år, senest i 2018. Også dette minaret rettet oppmerksomheten på læringsaktiviteter og vurderingsformer.

Veterinærstudiets arbeid med ny studieplan er et eksempel på hvordan programutvikling, arbeid med læringsutbyttebeskrivelse og pedagogisk utvikling kan gå hånd i hånd. Her rettes oppmerksomheten på innføring av studentaktive læringsformer og variasjon i vurderingsformer som kan teste bredden i læringsutbyttet. Det gjennomføres også kompetanseheving for de ansatte i forbindelse med arbeidet med planen. Det er et omfattende og komplisert arbeid som over flere år har krevd og fortsatt krever, stor grad av involvering, både eksternt og internt. Arbeidet har blitt intensifisert i 2018 med blant annet to høringer av deler av studieplanen. I 2019 avsluttes arbeidet med ny studieplan, hvor arbeidet med emnebeskrivelsene er siste en fase, før implementeringen forberedes våren 2020. Fra høsten 2020 vil det første kullet følge den nye studieplanen.

Det er jevnt over foreslått et bredt spekter av tiltak for 2019 for å heve studiekvaliteten for de alle fleste programmene, men det mangler fortsatt mange steder tiltak for økt sammenheng mellom læringsaktiviteter, vurderingsformer og læringsutbytte og tettere oppfølging/arbeid med tilbakemelding.

Det er tydelig at det fortsatt i en del programmiljøer er uvant å snakke om og formulere seg rundt utvikling av undervisningen. Utvikling kan ha skjedd uten at det er reflektert over. Dette er imidlertid en tematikk i seg selv som universitetet griper fatt i. Implementeringen av meritteringssystemet og utviklingen av Læringscenteret er viktige prosesser i denne sammenhengen.

Økt oppmerksomhet på samstemt undervisning kan således også være en nøkkel til arbeidet med å utvikle sammenheng i programmene. Det er imidlertid en krevende øvelse å få til, som krever forståelse og kunnskap om læring og prosessering av kunnskap hos studentene, men som må ha en faglig forankring. Støtte til fagmiljøenes systematiske arbeid med å utvikle samstemt undervisning vil være et satsingsområde for Læringscenteret i 2019.

Slike tiltak vil, i tillegg til å bedre progresjon og gi økt variasjon i undervisningen, kunne bidra til bedre sammenheng i studieprogrammene. Dette er et punkt som fremheves som svært viktig i Stortingsmeldingen om kvalitet fra 2017. Det vises at NOKUT i deres analyser, har funnet svak strukturell og faglig sammenheng mellom emnene i mange studieprogrammer, og at programmene dermed blir fragmenterte.⁷

NMBUs læringsfilosofi som grunnlag for utvikling

NMBU har gjennom læringsfilosofien satt seg en høy standard både for hvordan læringsutbytte skal oppnås ved universitetet. Grunnlaget er dermed til stede for et godt utviklingsarbeid.

Det bør være en ambisjon for NMBU at flere av tiltakene, særlig på programnivå, skal være pedagogisk rettede tiltak med utspring i NMBUs læringsfilosofi. Dette ville være et endringsarbeid som har god forankring i utdanningsforskningen og som også adresserer resultatene fra Studiebarometeret, med et ønske om økt veiledning og tilbakemelding.

For å løfte hele undervisningen ved NMBU er det behov for systematisk støtte til de ansatte og for fora for dialog og debatt. Læringscenteret ved NMBU skal, med utgangspunkt i læringsfilosofien, legge til rette for undervisernes arbeid med utvikling av undervisningen.

Læringscenteret har i 2018 hatt et fokus på profilering og promotering av Læringscenterets tjenester: kurs og «drop-in»-tjeneste for Canvas-brukere, åpne dager i green screen-studioet, opplysning om og bidrag til søknadsskriving om midler til undervisnings- og læringsprosjekter. Senteret har også utviklet en seminarrekke for undervisere om utvikling av

⁷ Meld. St. 16 (2016-2017) *Kultur for kvalitet*

læringsutbyttebeskrivelser, vurderings- og undervisningsformer, fått på plass automatisk strømning i mange undervisningsrom og erfaringsdelingsforumet PedPrat, er blitt videreutviklet.

Læringscenter har vært i endring og vekst i de senere år og tjenestetilbudet i sterk utvikling. Senteret står overfor ytterligere endringer med innføring av meritteringsordning og nye rammer for gjennomføringen av Uniped. Studieutvalget har pekt på behovet for en evalueringen av Læringscenterets tilbud, for å sikre best mulig treffsikkerhet og relevans. Det tas sikte på å gjennomføre en evaluering av senterets tilbud i 2019 som kan bidra til å sette en retning for den videre utviklingen av senteret.

Fakta om NMBUs læringsfilosofi

1. Læringsfilosofi:

- a. Vi skaper inkluderende læringsmiljøer og gode faglige hjem
- b. Studentene er aktive deltakere i fagmiljøet
- c. Læring er en studentaktiv prosess som fremmer refleksjon og selvstendighet.
- d. Studentene tar ansvar for og styrer egen læring
- e. Lærerne tilrettelegger, veileder og støtter studentene i deres læringsprosess
- f. Studentene er en viktig læringsressurs for hverandre og deltar aktivt i undervisningen av sine medstudenter
- g. Lærerne fremmer studentens læringsprosess underveis gjennom konstruktive tilbakemeldinger

2. NMBUs læringsfilosofi fremmes ved at:

- a. Fakultetene videreutvikler undervisningen mot mer studentaktive læringsformer
- b. Et veiledende mål ved NMBU er at 25 % av tiden studenten bruker i et emne skal være kontakttid med fagpersoner, og 75 % er ulike former for tilrettelagte oppgaver, læringsaktiviteter og selvstudier.
- c. Studieadministrasjonen sentralt sørger for et høyt nivå på støttefunksjoner for utviklingsarbeidet.

Fagmiljøer i front

Et miljø som har utmerket seg når det gjelder kvalitet i 2018 er fagmiljøet rundt Master i entreprenørskap og innovasjon ved HH, herunder i særlig deres metodikk med peer-mentoring, som to år på rad har vært nominert fra NMBU til KDs utdanningskvalitetspris med svært gode tilbakemeldinger fra bedømmelseskomiteen. NOKUT publiserte våren 2018 en rapport som tar for seg god praksis for tilbakemelding og veiledning. Utgangspunktet for utvelgelsen var miljøer som hadde fått gjennomgående høye skår på spørsmålene på dette temaet i Studiebarometeret. Masterprogrammet ved HH var et av de tre utvalgte programmene. Studieprogrammet utmerker seg ved høye skår på samtlige spørsmål, spesielt når det gjelder tilbakemeldinger etter endelig innlevering og hvordan tilbakemeldingene har bidratt til læringsutbyttet. Det gis i tillegg ekstraordinært høye skår på spørsmålene om sosialt og faglig miljø.

Fagmiljøet har også vært aktivt i å dele erfaringer og kunnskap, blant annet med presentasjoner ved av kurset i universitetspedagogikk for ansatte og gjennomføring av PEDprat. De har publisert artikler i en rekke tidsskrifter over tid, senest i tidsskriftet Uniped i nummer 1/2018, som var et temanummer om entreprenørskapsutdanningene. De ble også i 2018 tildelt støtte gjennom ordningen for utvikling av innovativ undervisning med henblikk på utvikling av peer-mentoring-modellen.

Støtte til enkeltstående prosjekter og miljøer som kan vise vei og gå foran, er en viktig del av satsingen på fremragende forskning og utdanning. Ordningen med støtte til utvikling av innovativ undervisning er et viktig tiltak i denne sammenhengen.

Utlysningen våren 2018 var på totalt 600 000 kroner, som skulle deles på inntil 5 prosjekter. Det kom inn 11 søknader, antallet ligger dermed fortsatt høyt på tredje året med utlysning.

Følgende fem prosjekter ble valgt ut for å motta støtte:

- Ann Kristin Egeli, VET: Utvikling av OSCE (Objektivt strukturert klinisk eksamen)
- Elin Børrud, LANDSAM: PBL – læringsutbytte i tverrfaglig problembaserte undervisningsopplegg (Fra erfaring til kunnskap om hva som virker)
- Elin Kubberød, HH: «3Mer modellen» - peer mentoring i formativ vurdering ved NMBU
- Ronny Steen, MINA: Læringsstøttende vurdering – med bruk av digital teknologi
- Siri Fjellheim, BIOVIT: Samarbeidslæring og hverandreevaluering i kurs med mange studenter

Læringscenteret har fulgt opp disse miljøene gjennom prosjektperioden og resultatene vil bli presentert ved Læringsfestivalen 2019. En ny runde med utlysning av midler til utvikling av innovativ undervisning kommer i januar/februar 2019, hvor digitale løsninger, ny utdanningsteknologi og/eller alternative vurderingsformer vil inngå i kriteriene.

Læringscenteret vil følge opp prosjektene.

NMBU hadde i 2018 en utlysning av midler til tverrfaglige prosjekter. Det var stor interesse for støtteordningen og flere søknader omhandlet tiltak på undervisningsområdet. Av de fem prosjektene som ble tildelt støtte var ett av dem et undervisningsprosjekt; Berekraft på tvers: *Eit tverrfagleg undervisnings-samarbeid om sosial, økologisk og økonomisk berekraft utifrå SDG 1-17*, med deltakelse fra BIOVIT, LANDSAM og MINA.

Videre er det mange miljøer ved NMBU som ønsker å videreutvikle og evaluere ideer og tiltak på undervisningsområdet. Dette sees ikke minst i de søknader om støtte som sendes fra NMBU.

Høsten 2018 er blant annet følgende søknader sendt:

- Diku (Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning):
 - *iKlinikk*, Førsteamanuensis John James Debenham, VET og SEVU
 - *Med hode og hjerte inn i fremtiden: læringspotensialet i digital historiefortelling på tvers av fagene*, prof. John McNeish, LANDSAM, prof. Gustav Vaaje-Kolstad, KBM og førsteamanuensis Erling Krogh, REALTEK
 - *Differensiert studentaktivitet i statistikkopplæring*, postdoktor Hilde Vinje, førsteamanuensis Trygve Almøy, Vitenparken
 - *Aktiv bruk av digitale metoder i kjemiundervisningen*, prof. Yngve Stenstrøm, overingeniør Anne Gravidahl, KBM
- Diku (Studentaktiv læring):
 - *Utvikling av tverrfaglig masteremner*, Prof. Trine Hvoslef-Eide, BIOVIT, Elin Børrud, LANDSAM, universitetslektor Nils Sanne og prof. Siw Fosstenløyken, HH

Det ligger an til en ny utlysning av *Senter for fremragende utdanning (SFU)* i 2019. Status som SFU tildeles miljøer som allerede kan oppvise fremragende kvalitet og innovativ praksis i utdanningen, og som har gode planer for videreutvikling og innovasjon. NOKUT har forvaltet ordningen siden starten i 2010. Fra og med 2019 forvaltes den av Diku.

NMBU søkte status ved sist runde i 2016 med tre egne søknader og én søknad i samarbeid med UiO. En av disse søknadene, SITRAP – Centre for Integrated and Transdisciplinary Education in Planning, var med i finalen, men nådde ikke helt frem.

En ny søknad med utgangspunkt i SITRAP er under utarbeidelse. Det vil på lik linje med i 2016, bli gitt støtte til miljøer som ønsker å utvikle søknader. Støtten vil bli koordinert fra læringscenteret.

NMBUs nye strategi legger til grunn at universitetet skal ha en forskende tilnærming til undervisningen. Det samlede bildet på søknadsområdet ved NMBU vitner om en økende aktivitet for å utvikle undervisningen og om ambisjoner om å ta skrittet videre og evaluere og dokumentere effekter av tiltakene. NMBU har fortsatt en vei å gå for å få opp volum og systematikk i aktiviteten, men utviklingen går i positiv retning. Dette er også nødvendig for å svare på forventningene i stortingsmeldingen om kvalitet i utdanningen, om en vesentlig høyere investering i forskning på og utvikling av egen undervisning.

Et løft for utvikling av pedagogisk kompetanse

Ifølge Meld. St. 16 (2016-2017) *Kultur for kvalitet i høyere utdanning*, skal universiteter og høyskoler innen 2019 utvikle systemer for å belønne gode undervisere og heve statusen for undervisningen ved norske utdanningsinstitusjoner. Kravet er ytterligere presisert i tildelingsbrevet fra KD for 2018. NMBU har kommet langt med å utarbeide et slikt system. Et forslag til meritteringssystem ble utarbeidet av en bredt sammensatt arbeidsgruppe i 2017. Forslaget var etterfølgende ute på høring og har blitt drøftet i RLG.

I mellomtiden er forskriften om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger blitt revidert. Alle utdanningsinstitusjoner skal nå utvikle nærmere kriterier for ansattes utdanningsfaglig kompetanse og hvordan denne kompetansen skal dokumenteres. NMBU må vurdere om det er behov for å gjøre endringer i institusjonenes regler for bedømmelse, og eventuelle veiledninger for bedømmingskomiteer. NMBU må også planlegge og få på plass et program/kurstilbud for ansatte som ønsker å oppfylle kravene til utdanningsfaglig kompetanse og NMBUs kriterier. Forskriften trer i kraft 1. september 2019.

Det fremkom ved behandlingen av forslaget til NMBUs meritteringssystem et ønske om at arbeidet med å følge opp forskriftsendringen og ferdigstillingen av NMBUs meritteringssystem skulle sees i sammenheng før meritteringssystemet legges frem for universitetsstyret.

Ovenstående arbeidsprosesser vil også ha implikasjoner for utformingen av tilbudet om kompetanseutvikling innen pedagogikk. NMBU har i det siste året iverksatt tiltak for å utvikle et løp for helhetlig kompetanseutvikling for underviserne med Uniped som basis, og også vurdert mandatet for NMBUs Læringscenter for å kunne gi best mulig støtte til underviserne. Begge tiltakene er i prosess.

For å få til et samlet løft når det gjelder pedagogisk kompetanse og pedagogisk utvikling ved NMBU, ønsker rektor å samle disse temaene i et og samme utviklingsprosjekt under prorektor for utdanning. Hensikten er 1) å forberede universitetet for ikrafttredelsen av de nye forskriftsbestemmelsene 2) få innført et meritteringssystem for NMBU innen utgangen av 2019 og 3) styrke og fornye rammene for kompetanseutvikling for underviserne.

På denne måten vil dette arbeidet bidra til å oppfylle NMBUs strategiske mål om å styrke det pedagogiske kompetanseutviklingstilbudet for undervisere, og stimulere til en forskende tilnærming i undervisningen.

Tiltak 2019

- **Fagmiljøenes løpende arbeid**

Det er foreslått tiltak for 2018 for å øke læringsutbyttet for stort sett alle programmer, og i mange programmiljøer et bredt spekter av tiltak. Dekanene vil følge opp tiltakene.

- **Støtte til utvikling av samstemt undervisning**

Læringscenteret vil i 2019 utvikle støtten til programmiljøene i å tilby samstemt undervisning, hvor læringsutbytte, læringsaktiviteter og vurderingsformer henger godt sammen.

- **Oppfølging tildelingsbrev 2019: Innføring av mentorordning**

Regjeringen ber institusjonene om å innføre mentorordninger. Et arbeid med utforming av slik(e) ordning(er) vil starte i 2019. Det vil bli tatt utgangspunkt i kunnskap og erfaringer med mentorordninger som finnes ved NMBU.

- **Oppfølging av revidert forskrift om ansettelse og opprykk – krav til pedagogisk kompetanse**

Det vil i 2019 igangsettes et prosjekt som tar utgangspunkt i revidert forskrift for ansettelse og opprykk og de nye kravene til pedagogisk kompetanse. For å få til et samlet løft vil følgende delprosjekter sees i sammenheng innenfor rammen av dette prosjektet:

- Revidering av NMBUs egen forskrift om ansettelse og opprykk, herunder også utarbeidelse av plan for opplæring av bedømmelseskomiteene og opprette et system for dokumentasjon av pedagogisk kompetanse.
- Utvikling av et helhetlig løp for kompetanseutvikling for underviserne med utgangspunkt i Uniped som basis.
- Forberedelse for innføring av en ordning for pedagogisk merittering ved NMBU.

- **Evaluering av Læringscenteret**

Det vil bli gjennomført en evaluering av Læringscenterets tilbud i 2019, som kan bidra til å sette en retning for den videre utviklingen av centeret.

- **Støtte til innovativ utdanning**

Det vil i starten av 2019 på ny bli utlyst midler til prosjekter innen innovativ undervisning, hvor digitale løsninger, ny utdanningsteknologi og/eller alternative vurderingsformer vil inngå i kriteriene. Læringscenteret vil følge opp prosjektene.

- **Støtte til utvikling av SFU-søknader**

Det vil i 2019 blir gitt støtte til miljøer ved NMBU som tar sikte på å søke om status som Senter for fremragende utdanning. Læringscenteret vil koordinere denne støtten.

1.3 Internasjonalisering

- **Andel utreisende utvekslingsstudenter på Erasmus+ av totalt antall studenter (DBH)**

Status og arbeid i 2018

Stortingsmeldingen for kvalitet slår fast at *internasjonalitet* er å betrakte som en definerende egenskap ved høyere utdanning og at internasjonalt samarbeid er en forutsetning for å utvikle kvaliteten i utdanningen. Det er store forventninger til at norske institusjoner styrker arbeidet ikke kun knyttet til utveksling, men til internasjonalisering av studieprogrammene i vid forstand. Dette fremgår tydelig av revidert studietilsynsforskrift hvor kravene er hevet. I 2018 har det kommet ytterligere tegn på økte ambisjoner. I Prop. 1 S (2018-2019) oppjusteres målene for utveksling fra 20 prosent (stortingsmeldingen om kvalitet) til 50 prosent, og det varsles at det vil komme en stortingsmelding om studentmobilitet ved årsskiftet 2019/20.

NMBU har en lang tradisjon for internasjonalt samarbeid og et utpreget internasjonalt utdannings- og forskningsmiljø med studenter og ansatte fra om lag 100 ulike nasjoner. Det legges til grunn at internasjonalisering av utdanningen ved NMBU betyr mer enn inn- og

utveksling av studentene. Akademisk mobilitet for ansatte så vel som internasjonalisering av læringsmål og læringsprosesser er vesentlig for å sikre fremragende utdanning. Internasjonalt samarbeid i undervisning, emner og programmer tilbudt på engelsk og internasjonale problemstillinger i emner og caser er viktige bidrag til studentenes internasjonale perspektiv for en bærekraftig utdanning og er med på å sette læring i et globalt perspektiv i tråd med NMBUs strategi og visjon. Rapporteringen under denne styringsparameteren går derfor bredere enn det parameteren tilsier.

Vurdering av resultatene

Norge har gjennom Bologna-avtalen forpliktet seg å arbeide for at minst 20 prosent av alle studenter som tar en grad, skal ha et studieopphold i utlandet. Tilstandsrapporten for 2018 viser at ca.16 prosent av norske studenter med fullført grad i 2017 hadde avsluttet et opphold i utlandet på minst tre måneder. Dette tallet har vært stabilt over tid og Norge har relativt sett mange studenter på utveksling, særlig når det gjelder studenter som tar hele grader i utlandet. For innveksling til Norge, det vil si innflyttingen av studenter med videregående skole fra et annet land, sees en nedgang. Erasmus+ står for en stadig økende del av utvekslingen, selv om veksten var noe lavere i 2017 enn i de to foregående årene.

For NMBU gikk andelen utvekslingsstudenter på Erasmus+ noe ned fra 2016 til 2017; fra 1,51 prosent til 1,13 prosent. De foreløpige tallene for 2018 viser en økning og at universitetet igjen når 2016-nivået.

NMBU kunne samtidig vise til en økning over flere år for inn- og utreisende studenter totalt sett. Tallet på innreisende studenter lå godt over 400 i 2017, og tallet på utreisende var 227 (inkludert Erasmus+). Tallene for 2018 vil ligge på det samme nivået som for 2017.

Utviklingen for antallet utreisende studenter er positiv, men fortsatt under målsettingene. Antallet av innkommende studenter ser ut til å ha stagnert. Gjennom de siste par årene har vi sett en nedgang i antallet av studenter som kommer hit fra land utenfor Europa. NMBU har høye ambisjoner for sitt internasjonaliseringsarbeid, og kan ikke være fornøyd med utviklingen i disse tallene.

Studiebarometeret 2017 viser at de som reiser ut gjennomgående har positive erfaringer. De mener jevnt over at utvekslingen gir god læring og økt motivasjon. De opplever også oppholdet som faglig utfordrende. De er minst enige i at det var god faglig sammenheng mellom utvekslingsoppholdet og studieprogrammet hjemme.

Blant dem som ikke reiser ut, mener mer enn halvparten at de har muligheter til å reise og at det gis rom i studieplanen. En stor andel viser til egen livssituasjon eller at de ikke er motivert for å reise ut, som begrunnelser for valget om ikke å reise.

Disse trekkene går igjen også ved NMBU; Studentene vurderer mulighetene som gode, men har lavere skår når det gjelder egne planer/motivasjon. NMBU skårer ellers høyere enn gjennomsnittet i sektoren på de aller fleste av spørsmålene om internasjonalisering. Det er spesielt stor differanse mellom NMBU og gjennomsnittet når det gjelder institusjonens informasjon om muligheter og oppmuntring til å reise ut. NMBU-studenten foretrekker også i større grad pensum på engelsk og viser til større faglig og sosial integrering mellom norske og utenlandske studenter enn gjennomsnittet.

Resultatene fra programrapporteringen bekrefter i stor grad dette bildet. Programmiljøene viser samlet sett at det er en utfordring å få studentene til å reise, selv med gode rammer for informasjon og god tilrettelegging.

Andre undersøkelser nasjonalt viser også at studentene har manglende motivasjon for utveksling, at studentene ikke forventer at utbyttet står i forhold til omkostningene og at utvekslingen ikke gir en merverdi i utdanningen i begrenset, faglig forstand. Videre er det fortsatt en skepsis blant en del undervisere til å oppfordre studenter til å dra på utveksling.⁸ Dette er en utfordring som må adresseres både lokalt og sentralt.

Samtidig påpeker Diku, som har analysert studiebarometerdataene om internasjonalisering at man vet lite om andre/kortere typer opphold i utlandet enn de utvekslingsoppholdene som teller i statistikken (opphold på mer enn tre måneder). Diku viser til at studentene med slike opphold er ikke mindre tilfredse enn de som har vært på lenger opphold, til en i viss grad gjelder det motsatte. Studiebarometerdataene tilsier derfor at andre former for opphold i utlandet kan være viktige supplement til satsingen på utvekslingen. Diku konkluderer med at Studiebarometeret gir gode argumenter for at utenlandsopphold bidrar til kvalitet, men at institusjonene har en viktig oppgave i å tilrettelegge for best mulig læring og for sammenheng med studieprogrammet for øvrig.⁹

Aktiviteten på programnivå

Det kom nye bestemmelser i studietilsynsforordningen i 2017 med krav til at alle studietilbud skal ha ordninger for internasjonalisering som er tilpasset omfang, nivå og egenart samt at alle gradsgivende tilbud skal ha ordninger for studentutveksling som er faglig relevante. Ved den årlige kontrollen av studieprogrammene ved NMBU av mars 2018, ble det ikke meldt inn avvik når det gjelder disse kravene. Det ble imidlertid påpekt fra LANDSAM at de har oppmerksomhet på noen studieprogrammer som er svakere på internasjonalisering og studentutveksling.

Som en del av den økte oppmerksomheten på programnivået i 2017, ble det lagt til et spørsmål om internasjonalisering i programrapportene, og NMBU har dermed et større kunnskapsgrunnlag om arbeidet i programmiljøene. I 2018 inngår rapporteringen på dette spørsmålet som en del av rapporteringen på kvalitet i programmet, og rapporteringen er dermed mindre detaljert.

Rapportene fra 2017 viste til et jevnt over godt arbeid med internasjonalisering, i særlig grad når det gjelder det å legge til rette for å øke antallet inn- og utreisende studenter med «vinduer» i studieløpet. Det ble lagt vekt ved bedre informasjon, både via møter og nettsider. Flere av programmiljøene ga uttrykk for at de ønsker at flere studenter reiser. Enda mer utfordrende, og dette gjelder især for noen av de nasjonalt orienterte programmene, er å øke antallet innreisende studenter. Flere programmiljøer hadde planer om å utvide tilbudet med undervisning på engelsk i et eller flere emner for å øke antallet innreisende.

Andre dimensjoner av internasjonaliseringen, herunder internasjonalt pensum, studietilbud på engelsk og internasjonalisering av selve undervisningen, var i mindre grad beskrevet i rapportene.

Det er ingen programmiljøer som i årets rapporter peker på direkte utfordringer med arbeidet med internasjonalisering, men med endringen i rapporteringsmåten gis området mindre oppmerksomhet generelt. De fleste rapporterer at de har ordninger og at programmene har et tilfredsstillende nivå på internasjonaliseringen, men det er også mange som ikke kommenterer på internasjonalisering i feltet for kvalitet i programmene. Enda færre har tiltak som går direkte på økt internasjonalisering. Dette kan indikere at det ikke er der de ser at innsatsen i første rekke bør legges for å heve kvaliteten.

⁸«Studentmobilitet» 2015 og 2016, Senter for internasjonalisering av utdanning

⁹ Utbytte fra utveksling og andre utenlandsopphold, Diku 2018

Det er heller ingenting som indikerer større endringer, hverken i utfordringer eller innsats. Et unntak er noen av de internasjonale masterprogrammene, hvor de opplever nedgang i andelen internasjonale studenter fra land utenfor EU og Nord-Amerika. Det vises til endringer i de norske visumreglene for studenter, hvor det blir stilt høyere krav til studentenes finansiering både ved innreise og underveis i studieløpet, som en sterkt bidragende årsak.

Flere av fakultetsrapportene tar opp internasjonalisering, som et eget punkt. MINA har en egen målsetting i deres strategiske plan om høy studentmobilitet. Også ved KBM har internasjonalisering en stor plass i rapporten, hvor de beskriver den linje som arbeidet med internasjonalisering følger. VET rapporterer om at det er stor aktivitet når det gjelder utveksling, men at noen av studentenes opphold er for korte til at de teller i utreisestatistikken.

HH viser til aktivt arbeid både med inn- og utveksling. De har startet et arbeid med å sette sammen engelskspråklige kurspakker som gjør det mer meningsfylt for innvekslingsstudenter å ta et semester ved fakultetet. Dette på bakgrunn av et ellers beskjedent tilbud med engelskspråklige emner. Det er også et sterkt ønske om mer relevante utvekslingsavtaler. HH vil i 2019 arbeide for å få på plass detaljerte avtaler med et mindre antall institusjoner som de allerede har et samarbeide med. Intensjonen er å skreddersy inn- og utvekslingsprogram med disse institusjonene.

Den institusjonsovergrepene innsatsen

NMBUs bilaterale relasjoner er avgjørende for å bidra til at NMBU oppnår sin målsetning om å være et internasjonalt konkurransedyktig forsknings- og utdanningsmiljø innenfor miljø- og biovitenskapene. Det arbeides derfor løpende fra sentralt hold med å legge til rette for økt inn- og utveksling og bygge opp en god avtaleportefølje. Utvikling av god og relevant informasjon er en viktig del av arbeidet, og nettsidene blir mye brukt, både av studenter og ansatte på fakultetene.

Universitetet må i tråd med funnene i Studiebarometeret fortsette sitt arbeid med å gjøre utvekslingsopphold til en mer integrert og forventet del av utdanningsløpet samt videreutvikle relevansen i avtaleporteføljen for både å sikre og øke det faglige utbyttet. Det må arbeides aktivt med å gi studentene denne forståelsen av betydningen av internasjonalisering av eget studieløp og med å øke forståelsen i programmiljøene for internasjonalisering generelt for å møte kravene i studietilsynsforskriften.

I 2019 vil studieavdelingen vektlegge et tettere samarbeid med fakultetene/programansvarlige for å utvikle forståelsen for utbytte og verdi av utenlandsoppholdene.

Det legges videre til grunn at NMBU for å få til et taktskifte når det gjelder utreise blant studenter, må gå nye og andre veier når det gjelder tiltak. Det ligger muligheter i arbeidet med oppfølgingen av den nye strategien, men også annet endringsarbeid som går på omlegging av studieårets inndeling og digitalisering av undervisningen.

Tiltak 2019

• Fagmiljøenes løpende arbeid

Kontinuerlig utviklingsarbeid med sikte på å inkludere internasjonalt samarbeid, kunnskap og forskning i utdanningen, er det viktigste bidraget for å gi NMBUs kandidater tverrfaglig forståelse og internasjonalt perspektiv. Det er foreslått en rekke tiltak for å øke internasjonaliseringen, herunder å innføre tydelige mobilitetsvinduer og videreutvikle internasjonale kollegium/klasserom. Dekanene følger opp tiltakene.

- **Videreutvikling av arbeidet for økt internasjonalisering**

Tettere samarbeid mellom sentraladministrasjonen og fakultetene/programansvarlige for å beskrive verdien av internasjonal kompetanse og erfaring, herunder i utarbeidelse av forventet læringsutbytte og aktivt bruk av studenter som ambassadører for utveksling.

1.4 Periodisk programevaluering

- **Antall gjennomførte periodiske programevalueringer**

Status og arbeid i 2018

Periodiske programevalueringer med ekstern deltakelse er et viktig komplement til de årlige egevalueringene. Det er tydelig i de årlige programrapportene at de programevalueringene som er gjennomført i de siste årene, har hatt stor betydning for arbeidet med å utvikle programmene. Evalueringene hjelper miljøene med å få et systematisk utenfra-blikk og med å sette en retning og det refereres aktivt i programrapportene flere år i etterkant av evalueringene til oppfølgingsarbeid og tiltak.

Det har vært en målsetting for så vel 2017 som 2018 å øke tempoet i gjennomføringen av periodisk programevaluering. Bakgrunnen for innføringen av denne styringsparameteren i 2017, var et behov for økt styring på grunn av manglende etterlevelse av NMBUs rutiner for periodisk evaluering.

De nye rutinene for den periodiske evalueringen er nå ved å bli utprøvd. Den gamle vurderingsmodellen var svært omfattende og styrende på form og innhold. De nye rutinene legger opp til en mer risikobasert og fleksibel vurderingsmodell, som gir større frihet til programmiljøene til å skreddersy evalueringene, og dermed også mindre kostbare og omfangsrike evalueringer. Dette legger til rette for et høyere tempo i gjennomføringen av evalueringene.

Vurdering av resultatene

Det er en klar økning i aktiviteten på dette området sammenlignet med 2016 og 2017, hvor oppmerksomheten og aktiviteten var lav når det gjelder oppfølging av de bestillingene av evalueringer som lå ute hos fakultetene, henholdsvis to og fire evalueringer. Fakultetene var i gang med omorganisering og utskiftning i ledelse mange steder vanskeliggjorde også oppfølgingen. Innføringen av en egen styringsparameter i 2017 har vært viktig for å skjerpe oppmerksomheten i styringen på området.

Den periodiske evalueringen har tre trinn 1) Egevaluering 2) Vurdering av den eksterne komiteen 3) Fakultetets handlingsplan. Evalueringene samlet sett krever gjerne et tidsrom på minst et år for å få gjennomført alle tre trinn.

Det er bestillinger ute på fakultetene om til sammen ti evalueringer. Samtlige ti evalueringer er i gang. I tillegg kommer VETs løpende arbeid med å følge opp de internasjonale akkrediteringene for veterinær og dyrepleier samt HHs arbeid med en større internasjonal akkreditering av økonomiutdanningene.

Fem av evalueringene har kommet langt og har fått godkjent eller er nesten ferdig med trinn 1. For disse vil neste trinn, selve vurderingen av den eksterne komiteen, være nært forestående:

- LANDSAM – landskapsingeniør har gjennomført både internevalueringen og den eksterne evalueringen. De avventer nå komiteens rapport.
- KBM - Master (siv.ing) i kjemi og bioteknologi har fått godkjent egevalueringen og gjennomfører nå den eksterne evalueringen.

- KBM – Bachelor og Master i matvitenskap er ved å ferdigstille egevalueringsrapporten.
- REALTEK – Master (siv.ing) i bygg og arkitektur er ved å ferdigstille egevalueringsrapporten.
- REALTEK – Bachelor i energi og miljøfysikk og master i miljøfysikk og fornybar energi er i gang med egevalueringsrapporten
- BIOVIT – fire studieprogrammer evalueres parallelt med til dels sammenfallende komiteemedlemmer. De er i gang med egevalueringene for samtlige evalueringer.
- REALTEK – Master i Bachelor i energi og miljøfysikk og Master i miljøfysikk og fornybar energi har nettopp startet arbeidet med egevalueringen.

Parameteren er «strengt» utformet; antall gjennomførte evalueringer. Til tross for en klar økning i aktiviteten resultatoppnåelsen være svak også i 2018, fordi det ikke ble gjennomført noen hele evalueringsforløp. Evalueringene er lange og av og til uforutsigbare løp. Programmiljøene opplever oppstartsfasen, egevalueringen, som spesielt krevende, men vi ser en økende erfaring med dette etter hvert som fakultetene gjennomfører flere evalueringer. Studieavdelingen har økt innsatsen med veiledning og støtte i år, men ser at det trengs ytterligere innsats for å få evalueringene igjennom, noe som vil bli prioritert i 2019.

RLG har vedtatt oppstart av periodisk programevaluering av følgende studieprogrammer for 2019:

- KBM: Bachelor og master i bioteknologi
- REALTEK: Femårig master i teknologi – industriell økonomi
- MINA planlegger periodisk evaluering av samtlige programmer ved fakultetet.

I tillegg vil det i 2019 for første gang bli gjennomført periodisk evaluering av forskerutdanningen. Det er i 2018 utarbeidet retningslinjer og en plan for evalueringer av forskerutdanningene ved NMBU. Planen er en rullerende plan med ett fakultetene hvert år. Første fakultet som skal evalueres er BIOVIT.

Periodisk programevaluering - bachelor landskapsingeniør

Evalueringen av bachelor landskapsingeniør er den som har kommet lengst i 2018. Programmet hadde besøk av den eksterne komiteen i november og avventer nå evalueringsrapporten.

Programmet er det eneste i sitt slag i Norge og det var derfor naturlig vende seg mot søstermiljøene i Sverige og Danmark for å innhente ekspertise for komiteen. Programmiljøet besluttet å gjøre en studietur til det svenske og det danske programmet som en del av arbeidet med egevalueringen. Turen var et spennende grep som ikke bare ble en viktig del av arbeidet, og et godt grunnlag for den eksterne komiteens besøk, men også et viktig innslag i programutviklingen generelt og i nettverksbyggingen rundt programmet.

KOMBEVAL – en ekstern evaluering av bachelor og master i samfunnsøkonomi

På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet samarbeider NOKUT og Forskningsrådet om å utvikle en modell for evalueringer, hvor utdanning og forskning blir evaluert i én og samme prosess. Bakgrunnen for oppdraget er et ønske om å utvikle evalueringer av helheten i samfunnsoppdraget til institusjonene.

Det er gjennomført en pilot hvor tre samfunnsvitenskapelige fag, statsvitenskap, sosiologi og samfunnsøkonomi ble valgt ut. Evalueringen av utdanningene ble utført av internasjonale paneler med ekspertise både innenfor fagfeltene og innenfor UH-pedagogikk. Datagrunnlaget var basert på informasjon sendt inn av de institusjonene som deltok i pilotprosjektet og fra

NOKUTs student- og underviserundersøkelser. Evalueringsarbeidet ble gjennomført fra våren 2017, og de endelige resultatene kom i juni 2018.

NMBU deltok i den evalueringen som tok for seg samfunnsøkonomi. Komiteen viste til små, men solide programmer og fremhevet fagmiljøets sterke posisjon med hensyn til ph.d.-utdanning. De pekte på en sterkere spesialisering med utgangspunkt i fakultetets/universitetets profil. De anbefalte også styrking av programledelse og utvikling av læringsutbyttebeskrivelsene. Dette er tiltak som er i gang, i stor grad uavhengig av evalueringen.

Tiltak 2019

- **Tettere oppfølging av igangsatte evalueringer**

Det skal gis økt oppfølging fra studieavdelingen sentralt av fakultetenes arbeid med de periodiske evalueringene for å legge til rette for gode prosesser i programmiljøene.

Sektormål 2: Forskning og utdanning for velferd, verdiskaping og omstilling

Grunnlaget for fremtidig verdiskaping og velferd i Norge er å realisere kunnskapssamfunnet. Norge trenger forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid, kunnskapsdeling og kandidater som bidrar til nødvendig omstilling, innovasjon og verdiskaping i offentlig og privat sektor. Regjeringen vil at Norge skal være et av de mest innovative landene i Europa.

2.1 Relevans i utdanning:

- **Andel masterkandidater sysselsatt i relevant arbeid et halvt år etter fullført utdanning (NIFUs Kandidatundersøkelse)**

Status og arbeid i 2018

Det er voksende oppmerksomhet på relevans i utdanning og det stilles høyere krav til kontakten med arbeids- og samfunnsliv, så vel på institusjonsnivå som helt ned til arbeidet med utvikling av studieprogram. Innføringen av ordningen med Råd for samarbeid med arbeidslivet (RSA) på institusjonsnivå og av ovenstående nasjonale styringsparameter på kandidater i relevant arbeid er politiske uttrykk for dette. Også stortingsmeldingen er tydelig på betydningen av kontakt med eksterne aktører for utviklingen av studieprogram og det stilles klare forventninger til bevisst arbeid med relevans.

Vurdering av resultater

NIFUs Kandidatundersøkelse 2017 presenterte oppdaterte tall for arbeidsmarkeds-tilknytningen for nyutdannede. Resultatene viste at ledigheten ligger på omtrent samme nivå som to år tidligere, men at det er stor variasjon mellom faggrupper. Mastere med naturvitenskapelig og teknisk retning har svært høy ledighet på tross av nedgang i ledigheten generelt.

Resultatene for NMBU viste en nedgang i andelen kandidater i arbeid et halvt år etter fullført utdanning (70 prosent). Dette er sammenlignet med både NIFUs undersøkelse fra 2015 (75 prosent) og NMBUs egen kandidatundersøkelse fra samme år (over 80 prosent).

Dette er tall NMBU følger tett. Det vises samtidig til at NIFU påpeker at det er svingninger i arbeidsledighetstallene mellom institusjonene, som igjen varierer mellom kullene. Det er en rekke kjente og ukjente faktorer som på forskjellige måter virker inn på tallene slik som

fagsammensetning, alder på studentene og tidligere arbeidserfaring, konjunktur, lokal arbeidsmarkedsutvikling etc. Dette er faktorer som institusjonene selv i liten grad påvirker.¹⁰ Dette er bakgrunnen for at NIFU tidligere ikke har publisert tall per institusjon.

Programmiljøenes oppfattelse er at kandidatene jevnt over er attraktive på arbeidsmarkedet og raskt kommer i relevant arbeid.

Både Studiebarometeret og NIFUs kandidatundersøkelse har spørsmål om relevans. I begge undersøkelsene ligger NMBU på gjennomsnittet i sektoren. Derimot kommer NMBU svært godt når det gjelder spørsmål om konkret samarbeid med arbeidslivet i NIFUs undersøkelse. NIFU peker på at det generelt sett synes å være en positiv effekt på arbeidsmarkedstilpasningen av samarbeidet mellom høyere utdanning og arbeidsliv, og at dette, til forskjell fra konjunkturer og andre eksterne forhold, er noe institusjonene selv kan påvirke.¹¹

Aktiviteten på programnivå

Programrapportene viser også i 2018 til et bredt samarbeid med eksterne aktører gjennom gjesteforelesninger, undervisning, sensurering og forskning. I tillegg har noen av programmene konkrete samarbeidsavtaler om undervisningen med offentlige myndigheter, organisasjoner og næringsliv. Enkelte er svært kortfattet i sine beskrivelser av samarbeidet, men det er lite som tyder på at programmene ikke har et visst omfang av ekstern kontakt av denne typen. Omfanget av systematisk, ekstern deltakelse i selve programutviklingen har vært økende, men ligger nå stabilt. Flere programmiljøer ønsker mer ekstern representasjon i programrådene.

Underviserundersøkelsen bekrefter til dels dette inntrykket; underviserne mener at omfanget er middels stort og det er spredning mellom fakultetene når det gjelder samarbeid.

Ved HH innfører de fra høsten 2018 bransjeråd for hvert av fagområdene ved fakultetet, i tillegg til programrådene. Bransjerådene er grupper med eksterne som skal gi råd i utviklingen av studieprogrammene.

Rapportene viser videre at programmiljøene er opptatt av å øke relevansen i utdanningen. Det å være oppdatert og relevant faglig og samfunnsmessig er en viktig del av kvalitetsarbeidet. I tillegg til kontakten med arbeids-/næringslivet, blir kontakt med alumner løftet frem som nyttig av flere. Noen fakulteter har også egne, skreddersydde kandidatundersøkelser for å dekke dette behovet. Et eksempel er MINA som årlig gjennomfører en kandidatundersøkelse blant alle masterkandidater ca ett år etter at de ble ferdig. Undersøkelsen omfatter blant annet spørsmål antall søkte stillinger, status og arbeidsgiver/stillingsbetegnelse og relevans. Undersøkelsen brukes aktivt inn i både arbeidet med markedsføring/rekruttering og studieprogramutvikling.

Et annet eksempel er KBM som arbeider med en spørreundersøkelse om studiekvalitet og relevans. Undersøkelsen er sendt ut til tidligere studenter i forbindelse med fakultetets interne arbeid og periodisk programevaluering av studieprogrammene. Tilbakemeldingene vil være et utgangspunkt for spørreundersøkelse som kan gå til alle kandidater fra KBM.

En ny utvikling i programrapporteringen er at praksis/internship-emner, som tidligere kun har vært tiltenkt bestemte programmer, åpnes opp for alle studenter ved fakultetene. LANDSAM har åpnet ED313 Internship for alle fakultetets studenter og HH prøver ut å åpne internship-emner ved Master for entreprenørskap og innovasjon, og for studenter ved Master i økonomi og

¹⁰ Kandidatundersøkelsen 2017: Forbedret arbeidsmarkedssituasjon for nyutdannede? NIFU Arbeidsnotat 2018: 5

¹¹ Kandidatundersøkelsen 2017 Nyutdannede mesteres møte med arbeidslivet og vurdering av relevans, studiekvalitet og læringsutbytte, NIFU Rapport 2018:22

administrasjon. Hensikten er å gi flere studenter mulighet til å kombinere studier og relevant praksis.

Denne utviklingen er spennende og positiv og i tråd med både forventningene i stortingsmeldingen om kvalitet og funnene hos NIFU om arbeidsmarkedstilpasning. Samtidig er det grunn til å ta disse skrittene gradvis og basert på eksisterende erfaringer i fagmiljøene, slik det gjøres ved de to fakultetene. En ny rapport fra NOKUT viser på en rekke utfordringer med praksis i høyere utdanning når det kommer til for eksempel kvalitetssikring, administrasjon, integrering i studieprogram og regelverk.¹²

Karriereveiledning

Karriereveiledningen ved NMBU skjer både sentralt og lokalt. Karrieresenteret er NMBUs kompetanseenhet for karriereveiledning som i samarbeid med studieveiledere, fakulteter og linjeforeninger skal sikre nåværende studenter et godt og helhetlig karriereutviklingstilbud.

Arbeidet i NMBUs karrieresenter er både videreutviklet og intensivert i 2018. Senteret har et tredelt veiledningstilbud med «drop-in»-samtaler, intervjutrening og karriereveiledningstimer. Tilbudet er både for norske og internasjonale studenter. I tillegg ble det avholdt korte temakurs innen studieteknikk, CV-skriving, søknadsskriving, *How to apply for work in Norway*, *Forbered deg til Karrieredagen*, *Manpower – hvordan jobber et rekrutteringsbyrå*, LinkedIn-kurs m.m. Senteret har hatt en økende pågang av studenter.

Senteret har videre hatt et tett samarbeid med Næringslivsutvalget (NLU) og bidratt ved deres karrieredager/næringslivsdager. Det legges vekt på et tett samarbeid på tvers av universitetet for å øke kontaktflaten ut mot samfunns- og næringsliv.

På tross av besøk ved samtlige fakulteter ved studiestart, er størsteparten av brukerne fortsatt masterstudenter som skal i gang med å søke jobb. Å bevisstgjøre førsteårsstudenter til å ha med seg karriereperspektivet gjennom hele studieløpet er svært viktig. Det planlegges ytterligere utvikling av veiledning og kursporteføljen for 2019 med vekt på å nå studentene tidligere i studieløpet.

Kobling utdanning – innovasjon

Et annet område for arbeid med relevans ligger i innsatsen for å koble utdanning og innovasjon på programnivå. Det finnes flere muligheter til støtte til studenter som ønsker å utvikle produkter eller starte opp virksomhet i studietiden, ikke minst via ARD Innovation AS. Det er også en rekke muligheter på program- og emnenivå med blant annet Master i entreprenørskap og innovasjon og Studentbedrift (IND220 - HH) og Idé og forretningsutvikling (BUS 271 – REALTEK). Også studentdrevne initiativer er viktig for koblingen mellom utdanning og innovasjon, blant annet Eik ideverksted, som skal utvikle ideer og inspirere studenter og andre i regionen til å satse på bærekraftig teknologi og innovasjon.

Koblingen mellom utdanning og innovasjon er et område under utvikling ved universitetet. Arbeidet skal sees i sammenheng med nødvendigheten av økt kompetanse hos kandidatene innen en rekke generiske ferdigheter, herunder omstillings- og skaperevne. I tråd med den nye strategien og som oppfølging av utviklingsavtalen med KD, skal NMBU øke studentenes tilgang til relevante idéverksteder, jfr. omtale under sektormål 4.

¹² *Til glede og besvær – praksis i høyere utdanning. Analyse av studentenes kommentarer i Studiebarometeret, NOKUT 2018*

Samarbeid med eksterne

Resultatene fra programrapportene og til dels fra nevnte undersøkelser, gir en indikasjon på at NMBU har et forbedringspotensial når det gjelder systematikken i samarbeidet med eksterne rundt programutviklingen, noe som bør følges tett. Rektor vil derfor fortsatt ha oppmerksomhet på dette punktet i sin oppfølging av fakultetene.

Det vises også tiltak under sektormål 4 som omhandler vurdering av studieprogramporteføljen og utvikling av felles emne og utvidelse av idéverkstedtilbudet.

Tiltak 2019

- **Fagmiljøenes løpende arbeid**

Arbeidet med å følge opp kandidatundersøkelsen blir videreført inn i 2019. Flere fakulteter rapporterer om konkrete planer for utvikling av faste fora med eksterne innslag. Dekanene vil følge opp tiltakene.

- **Utvikling av karriereveiledningen**

Arbeidet med å utvikle karriereveiledningen fortsetter inn i NMBU. Det vil også fremover legges vekt på tidlig innsats i tillegg til veiledningen for studenter i slutten av studieløpet.

- **Økt systematikk i den eksterne deltakelsen i programutviklingen**

Fortsatt oppmerksomhet på ekstern deltakelse i programutviklingen. Oppfølging av fakultetenes planer for innføring av eksterne medlemmer i programrådene/andre modeller for fast deltakelse.

Sektormål 3: God tilgang til utdanning

Regjeringen vil at alle skal ha tilgang til høyere utdanning, og at det skal være mulig for alle å ta høyere utdanning, uavhengig av kjønn, etnisk, sosial og økonomisk bakgrunn og bosted. Livslang læring er viktig for å legge til rette for nødvendig omstilling og fornying for den enkelte og for samfunns- og arbeidsliv.

3.1 Dimensjonering

- **Kandidattall på helse- og lærerutdanningene, jfr. måltall (DBH)**
- **Antall kurs og deltakelse på EVU-kurs**

Status og arbeid i 2018

KD har siden 2014 hatt spesiell oppmerksomhet på styringen av sektoren når det gjelder kandidattall på helse- og lærerutdanningene. Dette er utdanninger hvor det er kritisk at institusjonene møter behovene i samfunnet. NMBU har ligget lavt på kandidattall på lærerutdanningen. Senest i tildelingsbrevet og i etatsstyringsmøtet i 2017 ble det presisert at NMBU skal ha oppmerksomhet på opptak og gjennomføring på lærerutdanningene. I etatsstyringsdialogen i 2018 uttrykte departementet tilfredshet med et godt arbeid og en god utvikling.

NMBU har videre valgt å ha en egendefinert styringsparameter for etter- og videreutdanning (EVU) under dette målet. Bakgrunnen er ambisjonen NMBU har om at kunnskap skal deles blant annet gjennom å tilby relevant EVU. Denne aktiviteten er et viktig bindeledd mellom NMBUs fagmiljøer og nærings-/arbeidslivet og dermed strategisk viktig for institusjonen.

NMBUs lærerutdanning

Begge lærerutdanningene ved REALTEK vurderes å ha god kvalitet, og det gjøres en løpende vurdering av innholdet opp mot rammeplaner og gjennom ekstern deltakelse i programutvikling. Studentene oppnår solide faglige resultater. I tillegg har programmet svært god gjennomføring. Lektorutdanning i realfag ved NMBU fått stadig flere søkere og i 2018 utmerket lektorstudiet seg med kraftig oppgang - søkertallene har doblet seg fra 2017. Poenggrensen for å komme inn gikk opp fra 46,7 til 51,4 for førstegangssøkere og fra 50,4 til 51,1 i ordinært opptak. Det forventes økt konkurranse om plassene fremover. Det er satt inn tiltak for å øke gjennomføringen og det er tydelige resultater av dette arbeidet.

Utviklingen for kandidattallene for PPU-utdanningen har vært svært god, mens lektorutdanningen har ligget noe under måltallet. Utviklingen er i ferd med å snu og vi forventer å komme opp mot kandidatmåltallet i 2019.

	Måltall 2017	Resultat 2017	Måltall 2018	Forventet resultat 2018	Måltall 2019	Forventet resultat 2019
PPU	56	72	64	70	64	59
LUR	20	16	20	9	20	19

Det arbeides løpende med å utvikle kvaliteten på programmene. I 2019 vil læringsutbyttebeskrivelsene gjennomgås og prosjektet med å utvikle universitetsskoler vil bli videreutviklet i samarbeid med de aktuelle aktørene. For lektorprogrammet vil det igangsettes en utredning med hensyn til utvikling av egen lektorutdanningsprofil innen naturbruksfag.

Arbeidet knyttet til etter- og videreutdanning

Aktiviteten på EVU-feltet har ligget på et relativt stabilt nivå de siste årene. Arbeidslivet har et stadig økende behov for fleksibel kompetanseheving, både for at flere skal få tilgang til kompetanseheving og for å kutte kostnader. Flere av kursene som er gjennomført i 2018 bruker nettbaserte læringsressurser aktivt. De digitale læringsressursene utvikles i størst mulig grad i et flerbruksperspektiv, dvs. både til bruk i ekstern kompetanseheving og i ordinær undervisning.

NMBU sto i 2018 som hovedsøker på midler til utvikling av fleksibel videreutdanning i digital kompetanse for næringslivet. I desember 2018 ga Diku tilsagn om tilskudd på 2,6 millioner til et toårig prosjekt. Prosjektet er et samarbeid med den regional næringslivsklyngen Viken teknologiklynge 4.0, OsloMet, Høgskolen i Østfold og Fagskolen i Østfold.

NMBU har høye ambisjoner for sitt EVU-arbeid og ønsker et løft på området. Dette er i tråd med den nye strategien for universitetet som vektlegger læring hele livet. Det ble i 2018 vedtatt en ny delstrategi for EVU-området, som understreker at NMBU har ambisjoner om å øke aktiviteten og bredden i EVU-tilbudet i løpet av strategiperioden.

Tiltak 2019

- **Utenlandspraksis i lærerutdanningen**

Det etableres et nytt samarbeid om utenlandspraksis med fokus på utdanning for bærekraftig utvikling. Samarbeidet er mellom lærerutdanningen i Morogoro, Tanzania, og skoler i nærområdet, der våre PPU- LUR-studenter skal ha praksisopplæring. De første studentene reiser til Tanzania våren 2019.

- **Universitetsskoleprosjektet**

I løpet av høsten 2017 ble det inngått en avtale mellom REALTEK og Akershus fylkeskommune (AFK) om etablering av universitetsskoler med fire videregående skoler med visjon om Utdanning for bærekraftig utvikling (UBU). Videreutviklingen av dette prosjektet skal i løpet av det neste året resultere i enkeltavtaler med de fire skolene som beskriver hvilke områder innen UBU det skal jobbes med og hvilke mål det skal jobbes mot. Det er tenkt at praksisopplæring kan knyttes opp mot forskning og utvikling på den enkelte skole og at praksisstudenter på denne måten kan bidra inn i prosjektet. Sammen med Akershus fylkeskommune (AFK) søkes det også midler til PhD-stillinger innen sentrale områder.

- **Emnegruppe i informatikk**

I kombinasjon med opprettelsen av nye studieprogrammer og emner innen datavitenskap på REALTEK skal emnegruppen i informatikk endres i lærerutdanningene. Målet er å gjøre emnegruppen mer relevant, både med tanke på utviklingen av fagets egenart og skolefagene informatikk 1 og informatikk 2, slik at man kan møte fremtidens kompetanse- og lærerbehov ute i skolene.

- **Felles handlingsplan for EVU**

Det skal utarbeides en felles handlingsplan for EVU-arbeidet for NMBU.

- **Incentivordninger**

Det skal etableres incentivordninger som gjør det attraktivt for fagmiljøene å engasjere seg i EVU-arbeidet.

- **Videreutdanningstilbud i digital kompetanse**

Utvikle fleksible og relevante videreutdanningstilbud i digital kompetanse for og med regionalt næringsliv.

Sektormål 4: Effektiv, mangfoldig og solid høyere utdanningssektor og forskningssystem

Regjeringen vil at universitets- og høyskolesektoren skal være en differensiert sektor med høy kvalitet og som møter behovene på ulike områder i samfunnet og som kan hevde seg internasjonalt. Det vil fortsatt være behov for samarbeid, arbeidsdeling og faglig konsentrasjon i universitets- og høyskolesektoren etter at strukturreformen er gjennomført. Sektormål 4 er tverrgående. De tre første sektormålene vil dermed også si noe om måloppnåelsen for dette målet.

4.1 Effektivitet

- **Antall studiepoeng per faglig årsverk (DBH)**

Status og arbeid i 2018

Departementet legger til grunn at styringsparameteren «Antall studiepoeng per faglig årsverk» sett sammen med de andre styringsparameterne under sektormål 1 og 2 gir indikasjoner på utviklingen i effektiviteten ved institusjonen.

Det er en ambisjon i NMBUs budsjett- og tiltaksplan om å øke tallet på studiepoeng per faglig årsverk. Tallene for NMBU gjennom de siste årene viser en stabil økning, men resultatene ligger under gjennomsnittet for øvrige universiteter. Samtidig – og følgelig – indikerer dette at NMBU er et universitet med høy undervisertethet per student. Dette bør betraktes som en tilgang for

institusjonen for å kunne utvikle undervisningen i tråd med de resultatene fra utdanningsforskningen som sier at tett oppfølging og tilbakemelding har stor betydning for motivasjon og læring.

Virksomhetsmål 4 retter for øvrig oppmerksomheten på utviklingen av bærekraftige og effektive institusjoner, men også på utvikling av egenart og profil.

En ny strategi for NMBU

NMBU har i 2018 fått en ny strategi for 2019-2023. Strategien skal sette retningen for universitetets utvikling i de kommende fire årene. Strategiens overordnede satsing er «Felles innsats for en bærekraftig fremtid». Dette er en strategisk satsning på fremragende forskning, utdanning, innovasjon og formidling innenfor miljø- og biovitenskap og inn mot FNs bærekraftsmål. Det pekes ut fire innsatsområder for å nå de overordnede målene; Tverrfaglighet, Det digitale samfunn, Læring for livet, og Et samlet universitet.

Den sentrale målsettingen på utdanningsområdet ligger i ambisjonen om at NMBU skal utdanne kandidater som er kompetente, reflekterte og har internasjonalt perspektiv som kan bidra til endring og utvikling. I tillegg vektlegges kunnskapstriangelen utdanning–forskning–innovasjon for å bidra til bærekraftige løsninger.

Alle innsatsområdene vil ha betydning for utviklingen på utdanningsområdet de kommende årene. De tar for seg sentrale elementer for utviklingen av undervisningen og skisserer tiltak som skal støtte opp under målsettingene. Videre er læringsperspektivet i seg selv gitt en viktig rolle i strategien med et eget innsatsområde; Læring hele livet. Her legges til grunn at utdanningsbegrepet er under utvikling og endring og at NMBUs måte å møte disse endringene på skal være å tilby utdanning og utøve forskning som stimulerer til læring gjennom hele livet. Læringsfilosofien skal stå sentralt og både undervisere og studenter skal ha god innsikt i hvordan læring oppstår og hvordan kompetanse bygges.

Strategiens innhold gir dermed føringer for utviklingen av både studieprogrammer og undervisning ved universitetet. Disse føringene vil bli konkretisert og tydeliggjort i en beskrivelse av fellestrekkene i NMBUs kandidatenes kompetanse, som kan være retningsgivende for arbeidet med studieprogrammene. Beskrivelsen vil integreres i kvalitetssikringssystemet, herunder i NMBUs veileder for krav til studieprogram.

Strategien legger også føringer for NMBUs studieprogramportefølje i sin helhet. Endringsarbeidet skjer gjennom løpende vurderinger ved fakultetene, men må også skje på et strategisk nivå. Det er behov for en fornyet vurdering på tvers av programmer, hvor oppmerksomheten rettes mot så vel porteføljens sammensetning og innhold og som programmene karakter og ressursituasjon. Dette er et område som har blitt satt på vent i tider med sammenslåing og omorganisering, men som nå intensiveres i arbeidet med implementeringen av den nye strategien.

Parallelt med utarbeidelsen av strategien, har NMBU vært i dialog med KD om opprettelsen av en utviklingsavtale for de kommende tre årene. Utviklingsavtalen inneholder flere konkrete uttrykk for hovedlinjene i strategien. På utdanningsområdet er det spesielt tre av tiltakene som får implikasjoner for utviklingsarbeidet i 2019; opprettelse av felles emne av typen «Eksperter i team», utvikling av flere idéverksteder og utlysning av såkornmidler til prosjekter med bærekraftsprofil. Disse tiltakene går på tvers av strategiens innsatsområder og skal bidra til utvikling av generiske kompetanser som er sentrale for å møte fremtidens kompetansebehov.

De prioriterte områdene i NMBUs budsjett- og tiltaksplan for 2019 er:

- Nyskaping med forankring i bærekraft og tverrfaglighet

- Bedre koordinering og utnytting av infrastruktur
- Digitalisering
- Profesjonalisering av organisasjonen som inkluderer lederutvikling og kulturbygging

Strategiske satsinger på utdanningsområdet

Den viktigste strategiske satsingen for NMBU som institusjon i de seneste årene har vært styrets satsing på fremragende forskning og utdanning 2015-2019. Satsingen tar for seg de to samfunnsoppdragene under ett, og står på tre bein; satsing på talenter, prestisjeprosjekter og kvalitet i alle ledd. Gjennomføringen av flere viktige utdanningstiltak i 2018 springer ut fra denne satsingen, herunder blant annet videre utvikling av Læringscenteret, incentivordninger for utvikling av innovativ undervisning og pedagogisk merittering. I 2019 vil det bli gjennomført en evaluering av FFU-satsingen som vil ligge til grunn for en videreføring. Satsingen må også tilpasses den nye strategien.

Oppmerksomhet på programnivået i kvalitetsutviklingen har vært et eget satsingsområde for NMBU de siste årene. Innføring av årlig programevaluering og kontroll av programmene og utvikling av nye rutiner for periodisk programevaluering har vært delelementer i dette arbeidet. I tillegg har det vært en økt oppmerksomhet på ekstern deltakelse i programutvikling og internasjonalisering, og vi har i dag bedre kunnskap om situasjonen på disse områdene.

Endringen i styringsreglementet med krav om opprettelse av programråd har vært av særlig viktighet for å skape nye rammer rundt programutvikling og kvalitetssikring. Programrapporten har i 2018 et eget spørsmål om programledelse for å få kunnskap om implementeringen av ordningen med programråd. Rapporteringen viser at NMBUs programmer har fått på plass programråd. Rådene har noe ulik sammensetning og størrelse, og noen har slått sammen programmer under et og samme råd og/eller har medlemmer fra andre fakulteter. Mange råd har ekstern deltakelse. Dette reflekterer en bevissthet rundt sammensetningen og et ønske om å få en god og hensiktsmessig organisering rundt programmene.

Det er grunn til å fortsatt følge utviklingen for de organisatoriske rammene for programutviklingen. Mange programråd er så vidt kommet på plass, og selv om nesten alle fakulteter har vedtatt mandater for rådene, tar det tid å bygge rammer og kultur for samarbeid. Det vises også til at de største negative avvikene for NMBU fra gjennomsnittet i underviserundersøkelsen, gjelder spørsmål om undervisernes bidrag i diskusjoner om sammenhenger mellom emner, valg av undervisnings- og vurderingsformer og om utvikling av studieprogrammene.

Arbeidet på programnivået vil videreføres i 2019 for å sikre god kjennskap og forståelse for rutiner og årshjul i organisasjonen. Det vil i starten av 2019 bli lansert en opplæringsmodul for programledere/-råd om oppgaver, roller og rutiner knyttet til programutviklingen.

Videre blir 2019 et år hvor NMBU vil vie særlig oppmerksomhet til pedagogisk kompetanse, pedagogisk utvikling og læringsmiljø. Som nevnt vil oppfølgingen av endringene i departementets forskrift om ansettelse og opprykk skje gjennom et utviklingsprosjekt som også tar for seg utvikling av kompetansetilbud og dokumentasjon av pedagogisk kompetanse, jfr. omtale under 1.2. I tillegg kommer NMBUs arbeid med å følge opp SHoT-undersøkelsen i 2018 hvor oppmerksomheten rettes mot læringsmiljø og studiesosiale spørsmål, jfr. omtale av disse tiltakene under 1.1.

Årets behandlingen av NMBUs studieprogramportefølje

Årlig evaluering av studieprogrammene og videre av hele studieprogramporteføljen er en sentral prosess i universitetets kvalitetssikring av studietilbudet. I programrapportene for 2018 vises det jevnt over til høy kvalitet i programmene og om robuste og bærekraftige programmer.

Hovedlinjen i rapporteringen sett over tid er stabilitet. Det forelå ikke funn i rapportene som tilsier at det grunnet dårlig kvalitet i programmene burde iverksettes endringer i porteføljen.

Det er relativt stor stabilitet i rapporteringen om utfordringer, noe som gir inntrykk av at noen programmiljøer har varige problemer, som de ikke får løst på egen hånd. Utfordringene tas i varierende grad opp i den overordnede rapporteringen fra fakultetene. Det blir viktig å komme tilbake til disse temaene i styringsdialogene med fakultetene, med henvisning til punkt 3 i NMBUs risikovurdering som omhandler fokus på kjernevirksomheten.

Flere programmiljøer rapporterer om god og økende søkning. Spesielt i år er at mange programmer viser til lave møtt-tall, særlig på masternivå. Det er få åpne programmer, og blant disse gjenfinnes programmer med få studenter. Programmene har oppmerksomhet på dette og setter inn tiltak.

Andelen svært små programmer er stabil. Dette er i stor grad programmer med særskilte retninger og profiler, noen unike i norsk/internasjonal sammenheng.

Universitetsstyret vedtok i desember 2018 opprettelsen av et 5-årig masterprogram (sivilingeniør) i anvendt robotikk. Det nye programmet vil bidra vesentlig til NMBUs satsing på bærekraft. Per i dag er programmet et samarbeid mellom de fleste av enhetene ved REALTEK og flere andre enheter på Campus Ås. På sikt er det forventet at programmet vil bidra til mange flere viktige synergier med andre fagområder ved NMBU.

LANDSAM har arbeidet videre med utgangspunkt i den skissen til et nytt studietilbud innen landskapsarkitektur som ble lagt frem for rektor i 2017. Det tas sikte på oppstart i 2020.

Det arbeides i tillegg med studieprogrammer i en tidlig fase ved flere fakulteter, med henblikk på oppstart 2020/2021:

- BIOVIT har som en del av utarbeidelsen av en ny fakultetsstrategi, vurdert fakultetets studieprogramportefølje. To av satsingsområdene i den nye strategien er marin bioproduksjon og genetikk/genomics. Dette har resultert i utarbeidelse av to skisser til nye studieprogrammer, et bachelorprogram innen bærekraftig akvakultur og et masterprogram i genomvitenskap. Skissene er lagt frem for rektor.
- REALTEK og HH utvikler i fellesskap et nytt studieprogram. Dette gjelder en 5-årig master i «Industriell innovasjon og digitale økosystemer». Etableringen forutsetter fullfinansierte studieplasser. Også for dette programmet er det lagt frem en skisse for rektor.

Dette er en gledelig utvikling for universitetet, som viser bevegelse og nytenking. Fagmiljøene ved NMBU arbeider kontinuerlig med å utvikle tilbudet og ønsker å være i front.

Samtidig er vekst i programporteføljen ressurskrevende, noe som har blitt pekt på i behandlingen av de nye programmene. Styrets utgangspunkt for behandlingen av programporteføljen har alltid vært at når noe opprettes skal noe annet legges ned, gitt uendret ressurstilgang. Det er svært viktig at kapasiteten rundt de nye studieprogrammene sikres, og planer for utvikling av stabene rundt programmene settes opp i en tidlig fase. Det er også viktig med systematikk i dialogen med andre fakulteter, som har emner som inngår i de nye programmene.

Studieårets inndeling

Det legges til grunn at NMBU skal ha en semesterinndeling som fremmer utviklingen av undervisningen med større variasjon i programdesign, læringsaktiviteter og vurderingsformer. Modellen skal også legge til rette for god tidsbruk for både ansatte og studenter, og dermed for

god progresjon og gjennomføring. I tillegg kommer hensynet til effektiv arealbruk. Det vurderes at dagens modell ikke har tilstrekkelig innebygget fleksibilitet for å gi plass til eller drive endring.

Det startet i 2016 en prosess ved at daværende prorektor for utdanning sendte ut en forespørsel til fakultetene om innspill til NMBUs modell for studieårets inndeling, og eventuelle ønsker om endring.

Fire fakulteter ønsket å beholde den modellen NMBU har i dag og to fakulteter var for en omlegging. VET pekte på sin side på at de (fleksible) rammene som deres to-semester-modell gir, er det som best fremmer læringen hos studentene innenfor deres fag.

En omlegging av studieårets inndeling er imidlertid en krevende øvelse og mange hensyn skal veies inn. I tillegg til gode rammer for planleggingen av undervisning, skal institusjonen også legge til rette for en hensiktsmessig tidsbruk totalt både for de vitenskapelig ansatte og for studentene. Det er videre en rekke administrative forhold som bør tas med inn i vurderingene, herunder blant annet timeplanlegging og den praktiske gjennomføringen av eksamen (også digital eksamen).

Arbeidet med et forslag til ny semesterinndeling vil bli startet opp i løpet av våren 2019.

Digitalisering

Digitalisering endrer rammene og åpner nye muligheter for samhandling og kommunikasjon, ikke minst innen undervisning og læring. Utviklingen går raskt, og det er en utfordrende oppgave å vurdere de mulighetsrommene som finnes per i dag og, i enda større grad, de som vil oppstå i fremtiden. Regjeringen har satt «flere har relevant digital kompetanse» som et av tre prioriterte mål for 2019.

Problemstillinger knyttet til digitalisering er sentrale for utviklingen av NMBU som institusjon. Som nevnt er *det digitale samfunn* et av innsatsområdene for NMBU i den nye strategien, hvor det tas utgangspunkt i digitalisering i bred forstand. Det arbeides med en egen strategi for digitalisering som vil konkretisere ytterligere retningen for universitetets arbeid i strategiperioden.

Det gjøres allerede i dag mye for å ta i bruk eksisterende, digitale verktøy, og underviserne ser stor nytteverdi av alternative måter å legge til rette for læring. Læringscenteret har her en viktig rolle for å inspirere og gi veiledning.

Læringsstøttesystemet Canvas ble i 2016 valgt til å erstatte Fronter gjennom en anskaffelse i regi av UNINETT. Systemet kom på plass i juni 2017 med full implementering for hele institusjonen for høstens emner. Innføringen av Canvas er gjennomført etter planen med få problemer og kom fort i bruk ved alle fakulteter. I 2018 er bruken ytterligere økt og nye verktøyer er tatt i bruk. En avlesning i oktober fjor og oktober i år viser en oppgang fra 70 prosent til 80 prosent i publiserte kurs av det man kan forvente skal være publisert. Sammenlignet med andre er dette en høy adopsjonsrate. Andelen aktive studenter har gått opp fra 79 prosent i september 2017 til 97 prosent i 2018 og andelen aktive ansatte har gått opp fra 39 prosent til 43 prosent. Studieavdelingen gir løpende støtte til de ansatte i bruken av systemet og det er økende oppmerksomhet på pedagogisk bruk.

NMBU gjennomførte et pilotprosjekt med digital eksamen i desember 2016 med gode resultater. Vårsemesteret 2017 ble prosjektet betydelig utvidet med ytterligere utvidelse i desember samme år. I 2018 har nivået ligget stabilt. Det er på nåværende tidspunkt ikke mulig å utvide innføringen grunnet sprengt kapasitet i lokaliteter og i digital støtte under

eksamensperioden. Det er en målsetting om at NMBU øker andelen ytterligere, og det arbeides med løsninger.

I samarbeid med UH-sektoren og Units digitaliseringsstyre vil NMBU utforske mulighetene for utvikling av digitale verktøy for langsgående, formativ vurdering og forbedret tilbakemelding til studentene for et bedre læringsutbytte. Det vil i 2019 bli videreutviklet flere piloter for digital støtte til formativ vurdering og tilbakemeldinger i undervisningssituasjonen.

Studieavdelingen står også for støtte i bruk av en rekke andre digitale systemer knyttet til undervisning og utdanning. I 2019 vil det bli prioritert å ta i bruk tjenester som forenkler og effektiviserer fagpersoners arbeidshverdag. Det vil bli tatt i bruk digital sensurering for å fjerne behov for postsendinger og minske risikoen for feil. Videre vil det bli tatt i bruk digital flyt for klager og begrunnelser slik at all arkivering og metadata føres automatisk på vegne av fagpersonen samt emneredigering på nett også for studieprogrammer for å heve kvaliteten og bedre rolleforståelsen i studieprogramrevisjonen.

Det vil bli vurdert å anskaffe et emneevalueringsverktøy som er tett integrert med læringsplattformen Canvas for å øke både effektivitet, kvalitet og relevans i emneevalueringen.

Tiltak 2019

- **Ny strategi for NMBU: føringer for programutvikling**

Det skal med utgangspunkt i NMBUs nye strategi utarbeides en beskrivelse av fellestrekkene i NMBU-kandidatenes kompetanse, som kan være retningsgivende for utvikling av studieprogrammene. Beskrivelsen vil integreres i kvalitetssikringssystemet, herunder NMBUs veileder for krav til studieprogram.

- **Ny strategi for NMBU: strategisk vurdering av studieprogramporteføljen**

En overordnet og strategisk gjennomgang og vurdering av porteføljen skal gjennomføres i forbindelse med implementeringen av ny strategi.

- **Ny strategi for NMBU/Utviklingsavtalen med KD: utvikling av felles emne for NMBU-studenter**

Som en oppfølging av NMBUs nye strategi og utviklingsavtalen med KD, vil det bli utviklet et nytt, felles emne av typen «Eksperter i team». Emnet skal trene studentene i tverrfaglig tenking og problemløsning. Arbeidet starter opp i 2019.

- **Ny strategi for NMBU/Utviklingsavtalen med KD: utvikling i bruk av idéverksteder**

Som en oppfølging av NMBUs nye strategi og utviklingsavtalen med KD, vil tilbud og tilgang til idéverksteder økes på campus. Arbeidet startes i 2019.

- **Ny strategi for NMBU/Utviklingsavtalen med KD: utvidelse av potten med såkornmidler til tverrfaglige prosjekter med bærekraftsprofil**

Den første utlysningen i 2018 av såkornmidler til tverrfaglige prosjekter med bærekraftsprofil følges opp med en utvidet pott i 2019. Midlene skal gå til prosjekter innen forskning, utdanning og/eller innovasjon, helst i kombinasjon.

- **Nytenking rundt FFU-satsingen**

Styrets satsing på fremragende forskning og utdanning startet opp i 2015. Det vil i 2019 blir gjennomført en evaluering av satsingen, med formål å oppdatere og utvikle tiltaksporteføljen i tråd med NMBUs nye strategi.

- **Vurdering av modell for studieårets inndeling ved NMBU**

Vurdering av behovet for utvikling av en ny modell for studieårets inndeling. Tiltaket utføres i 2019.

- **Utvikling av piloter i undervisningen**

Det skal utvikles piloter for digital støtte til formativ vurdering og tilbakemeldinger i undervisningssituasjonen.

- **Effektivisering av hverdagen for fagpersoner**

Studieavdelingen legger til rette for og gir støtte i bruk av (nye) digitale tjenester for å fjerne flaskehalsen i studieadministrativt arbeid for fagpersoner.

Vurdering av NMBUs kvalitetssikringsystem

NMBU fikk et nytt kvalitetssikringssystem høsten 2015. Tilpasninger er senere gjort i forbindelse med omorganiseringen og revideringen av NOKUTs studietilsynsforskrift. Systemet skal utgjøre rammen for arbeidet med rapportering og utvikling av kvalitet på utdanningsområdet. Det er utviklet med utgangspunkt i de kravene som stilles til institusjonene gjennom lov og forskrift. Samtidig er det lagt vekt på at systemet skal ha en tydelig forankring i NMBUs visjon, samfunnsoppdrag og kvalitetsforståelse.

Det vurderes at implementeringen av systemet og de dertil hørende rutinene har fungert tilfredsstillende. Det arbeides løpende med å forbedre presentasjonen av systemet og beskrivelsene av rutinene for å øke forståelse og tilgjengelighet. Det er også et løpende arbeid å gjøre ansatte kjent med rutinene.

Fakultetene har et ansvar for selv å organisere kvalitetssikringen på den måten som passer dem best. Det sees en viss spredning i hvor langt de er kommet, men hovedinntrykket er at det generelt gjøres et godt arbeid.

Et eksempel er VET, som gjennom mange år har opparbeidet gode rutiner for sitt kvalitetssikringsarbeid, med tydelige rutine- og ansvarsbeskrivelser. Kvalitetssikringsrutinene er videre tilpasset de kravene som stilles i de internasjonale akkrediteringene av hhv veterinærutdanningen (EAEVE) og dyrepleierutdanningen (ACOVENE). EAEVE ble i 2018 fullverdig medlem av The European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA), hvor også NOKUT er medlem.

Innføring av kontroll av studieprogrammene

NOKUTs nye forskrift om tilsyn med utdanningskvalitet i høyere utdanning (studietilsynsforskriften) trådte i kraft 7. februar 2017. Studieavdelingen gjorde våren 2017 en vurdering av behovet for justeringer i NMBUs kvalitetssikringssystem opp mot den reviderte forskriften. Hovedinntrykket var at NMBU var på god vei når det gjaldt de økte kravene til studietilbudene. Derimot var det behov for en systematisering av den jevnlig kontrollen med studieprogrammene og en tydeliggjøring av beskrivelsen av det helhetlige arbeidet på programnivå.

Det ble i 2018 innført en rutine for årlig kontroll opp mot tilsynsforskriften, og den første runden med kontroll ble gjennomført på våren. Til grunn for kontrollen ligger dokumentet *Veileder for krav til studieprogrammer ved NMBU*. Kontrollen ble bekreftet med et notat fra dekanene til rektor. Det ble ikke avdekket avvik.

Det ble i etterkant besluttet at revisjonen av programbeskrivelsene, og i den forbindelse også den nylig innførte kontrollen av studieprogrammene, skulle flyttes fra vår til høst. Arbeidet med programevaluering, revisjon av beskrivelsene og kontroll vil dermed løpe parallelt og ha tilnærmet den samme fristen, og prosessene knyttes dermed bedre sammen. Videre er det innført et eget avkrysningsfelt i programregistreringssystemet for gjennomført kontroll, noe som forenkler arbeidet.

Evaluering av rutinen for emneevaluering

Den nye rutinen for emneevaluering ble implementert fra høsten 2016. Rutinen skal bidra til at evalueringen, i høyere grad enn tidligere, er en integrert del av det løpende arbeidet rundt emnet. Den skal også bidra til aktiv deltakelse i egen læring for studentene.

Rutinen består av tre trinn:

- 1) Formativ underveisevaluering (emneansvarlig velger tidspunkt, form og innhold)
- 2) En kortfattet, summativ sluttevaluering (sendes ut sentralt)
- 3) Periodisk evaluering av emnet/emner ved et fellesmøte hvert 3.-6. år

Emneansvarlig gjør en samlet vurdering av resultatene fra evalueringene og foreslår forbedringstiltak. Vurderingene nedfelles i emnerapporten. Emnerapporten gjøres tilgjengelig i egnet publiseringsverktøy, hvor de er lesbare for alle ansatte og studenter.

Høsten 2018 ble det gjennomført en evaluering av rutinene for emneevalueringen. Det ble sendt ut spørsmål for vurdering til fakultetene, som ga sine innspill via undervisningslederne til Studieutvalget. Saken ble behandlet ved utvalgets møte i oktober.

Utvalget ga en rekke innspill til videreutvikling av ordningen. Det er blant annet ønskelig med muligheter til forenkling av underveisevalueringen, flere spørsmål og kommentarfelt i sluttevalueringen og et system som støtter evalueringsrutinen og som forenkler arbeidet. Studieavdelingen vil følge opp disse innspillene og legge frem forslag til endringer i rutinene for Studieutvalget våren 2019.

Kvalitet i styringsinformasjon på utdanningsområdet

Den årlige programrapporteringen har vært et fast punkt i årshjulet ved NMBU siden 2014. Fakultetene arbeider godt med programrapportene, og studiedirektøren mottar rapporter for samtlige av studieprogrammene ved NMBU. Selv om mange miljøer leverer svært gode rapporter og kvaliteten i vurderingene i rapportene jevnt over er bedre nå enn i starten, sees fortsatt svakheter i rapportene. Studieavdelingen vil i starten av 2019 gå i dialog med fakultetene om programrapporteringen og se på hva som kan gjøres bedre, også fra administrasjonens side, for å gi en god støtte til fakultetenes arbeid.

Det er ikke skjedd større endringer i rapporteringen videre til ledelse og universitetsstyret i 2018. Rektors ledergruppe har uttrykt tilfredshet med program- og fakultetsrapportene og med håndteringen av porteføljesaken. Også Studieutvalget ga gode tilbakemeldinger på rapporteringsrutinene i sin årlige evaluering av porteføljeprosessen.

Det er imidlertid potensial for større systematikk i å ta funn i programrapporteringen med inn i vårens styringsdialoger med fakultetene for å oppnå større sammenheng i styringen. Dette vil bli fulgt opp våren 2019.

Det er viktig at kvalitetsmeldingen er strategisk i sin utforming og inneholder relevant styringsinformasjon for universitetsstyret. Det vil være en kontinuerlig prosess å finne en form og et innhold som er på et riktig nivå. Det ligger for eksempel fortsatt et forbedringspotensial i å integrere styringsinformasjonen om forskerutdanningen. Rapporteringen for bachelor og

master på den ene siden og forskerutdanningen på den andre, går fortsatt i hovedsak i to adskilte løp. Det er i 2018 startet en prosess mellom studieavdelingen og forskningsavdelingen for å finne gode skjæringspunkter og balansere rapporteringen.

Styrets løpende vurdering av kvaliteten i utdanningen skjer ikke kun med utgangspunkt i kvalitetsmeldingen, men i rapporteringen av måloppnåelse gjennom året i tertialrapporteringen, i saksfremlegget om programporteføljen og gjennom årsrapporten. Her sees et behov for å øke kvaliteten på styringsinformasjonen for å få oppmerksomhet på prioriterte problemstillinger. Formulering og utvelgelse av egendefinerte styringsparametere er kritisk for både prioritering av saker/diskusjoner og for treffsikre beslutninger.

Det har tidligere blitt pekt på et sterkt behov for å vurdere både kvaliteten og helheten i de egendefinerte parameterne på utdanningsområdet for bedre å kunne følge utviklingen og avdekke risiko. Det vil som oppfølging av strategiprosessen utvikles nye egendefinerte styringsparametere for universitetet. Disse vedtas av universitetsstyret i mars 2019.

NOKUT-tilsyn i 2019

NOKUT fører periodisk tilsyn med universiteter og høyskolers systematiske kvalitetsarbeid. De har gjennom revidert regelverk fått nye rammer for tilsynsarbeidet. Disse rammene har ført til en fornyet tilsynsmodell som er blitt prøvd som en pilot gjennom tilsyn med syv utdanningsinstitusjoner i perioden 2017-2018.

Etter den gjennomførte piloten med de første syv institusjonene, er tilsynet fremover delt inn i syv prosjekter som løper fra 2018–2024. NMBU er plassert i det andre prosjektet (2019-2020) som omfatter følgende institusjoner;

- Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)
- OsloMet – storbyuniversitetet (OsloMet)
- Universitetet i Agder (UiA)
- Universitetet i Stavanger (UiS)

NOKUT peker på at målet med tilsynet er todelt; dels å kontrollere at institusjonenes systematiske kvalitetsarbeid er i tråd med gjeldende nasjonale lover og forskrifter, og dels å stimulere institusjonene til å videreutvikle sitt systematiske kvalitetsarbeid på alle nivåer i institusjonen. Tilsynet er et periodisk tilsyn som skal skje hvert 6.–8. år.

Institusjonen blir varslet om tilsynet 6 måneder i forveien, og det oppnevnes en tilsynskomite som har ansvar for det aktuelle tilsynet. Institusjonen blir i oppstarten bedt om å sende inn strategiske dokumenter fra institusjonsledelsen og dokumentasjon på det systematiske kvalitetsarbeidet ved noen representative studieprogrammer ved institusjonen. I tillegg til en vurdering av dokumentene omfatter tilsynet også et institusjonsbesøk.

Komiteen skriver en rapport for tilsynet hvor de både vurderer hvert enkelt ledd i studietilsynsforskriften §4.1 og gir en helhetlig vurdering. Uavhengig av om kvalitetsarbeidet blir godkjent eller ikke, vil komiteen gi råd om hvordan institusjonen kan utvikle kvalitetsarbeidet sitt.

Når komiteen har gjort sin vurdering, vil institusjonen få mulighet til å uttale seg. Uttalelsen vil sammen med komiteens rapport legges frem for NOKUTs styre. Første vedtak i NOKUTs styre kan ha tre utfall, «tilfredsstillende», «enkelte mangler» eller «vesentlige mangler». I tilfelle mangler får institusjonen opp til 12 måneder til å utbedre manglene. En ny vurdering vil så ha to mulige utfall: «tilfredsstillende» og «ikke tilfredsstillende». I tilfelle sistnevnte utfall mister selvakkrediterende institusjoner akkrediteringsrettigheter/retten til å opprette nye studier.

NMBU har mottatt varsel og tilsynet vil finne sted høsten 2019.

Studieavdelingen vil forberede organisasjonen for tilsynet. Internrevisjonens gjennomgang av kvalitetssikringssystemet fra 2018 vil være et viktig grunnlag for å vurdere behovet for revisjon av kvalitetssystemet ved NMBU før tilsynet.